

SIKETNÉMÁK ÉS VAKOK OKTATÁSÜGYE

A SIKETNÉMÁK ÉS VAKOK TANÁRAI ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK
HIVATALOS LAPJA ÉS SZAKFOLYÓIRATA

FELELŐS SZERKESZTŐ :
GYÖRGYFY ÁKOS

A VAKSÁGÜGYI RÉSZ SZERKESZTŐJE :
KONRÁD GYÖRGY

BUDAPEST, 1938.

KIADJA : A SIKETNÉMÁK ÉS VAKOK TANÁRAINAK ORSZÁGOS EGYESÜLETE

Tartalom :

Feladatunk (Gróf Teleky Pál cikkéből) — — — — —	89
Herodek Károly : Kapunyitás Szent István szellemében — — — — —	90
Felterjesztés Tanárképző Főiskolánk érdekében — — — — —	93
Nagy Péter : A siketnémák kolozsvári intézetének 50 éves fennállására —	94
Györgyfy Ákos : Trefort Ágoston emléke a magyar siketnéma-oktatásügy történetében — — — — —	102
Scholtz Ede : Egy évi tanítási gyakorlat dr. Bárczi módszere szerint. (Fordította : Besenyői Máttyás) — — — — —	104
Schmähli Ottó : Mit nyújt a Bárczi-féle módszer a siketnéma tanárságnak ? (Fordította : Besenyői Máttyás) — — — — —	109
Dr. Bárczi válasza a Sonderschule cikkeire — — — — —	112
Örs : A siketnémák szépírástanításának értékelése nevelési szempontból —	114
Tanulságos esetek az iskolából. — Ki ovi a vasút ? (Közli : Örs) — — —	116
Vegyes — — — — —	117
Herodek Károly : Szegénygondozásba vett vakok jelenlegi helyzete (folyt.)	121
Hírek a vakok világából — — — — —	126

Siketnémák és Vakok Tanárainak Országos Egyesülete.

Elnök: Szentgyörgyi Gusztáv kir. orsz. siketnéma-intézeti igazgató, Vác. Távbeszélő: 16.

Örökös tb. elnökök: Herodek Károly, Klug Péter, Nagy Péter, Schannen Péter és Völker József.

Társelnök: Vollmann János kir. orsz. vakintézeti igazgató, Budapest, XIV., Ajtósi Dürer-sor 39.

Alelnökök: Wayán Ferenc siketnéma-intézeti igazgató, Sopron. Berinza István vakintézeti tanár, Budapest, XIV., Ajtósi Dürer-sor 39.

Titkár: Zsembai Ferenc siketnéma-intézeti tanár, Vác.

Jegyző: Bíró Sándor siketnéma-intézeti tanár, Vác.

Pénztáros: Gáldy Andor vakintézeti tanár, Budapest, XIV., Ajtósi Dürer-sor 39.

Ellenőr: Rédiger Károly siketnéma-intézeti tanár, Budapest.

Számvizsgálók: Fizáry Bódog, Magyar László, Újvárosy József.

A kiadóhivatal vezetője: Györfly Pál siketnéma-intézeti tanár, Budapest, VIII., Festetics-utca 3.

Ügyész: Schannen Béla dr. ügyvéd, Budapest, XIV., Thököly-út 114.

Feladatunk.

Miniszterünk, gróf Teleky Pál ezzel a címmel cikket irt a „Néptanítók Lapja” folyó évi 13. számába. Ebben közvetlen módon, mint pedagógus a pedagógusokhoz — és nem miniszteri rendelettel — szól a magyar tanítórend összességéhez, az *iskolai nevelésről*. Az értékes cikkből a következőket közöljük:

„Mi nem vagyunk sem munkások, sem hivatalnokok. Mi a nevelés, a pedagógia katonái vagyunk, nekünk a nevelés élethivatásunk. Lehet tanítva nevelni szóbeli ráhatással, de a legfontosabb mégis a példaadás lesz mindig. Az iskolai nevelésnek akkor lesz hatása, ha a tanári testület egyértelműleg és együttesen szolgálja a nevelést. Világos, hogy az egyes ember egyénisége ragad magával, mégis az egész tanári testület munkájának harmóniája adja meg ehhez a háttérét. Sohasem szabad irigységgel tekintenünk olyan tanártársunkra, akiben ezek a hatóerők megvannak, hanem segíteni kell őt ezen hatóerők érvényesítésében. A pedagógust a sors a nemzet ifjúságának, tehát a nemzet legnagyobb kincsének őréül állította. Ezt szem előtt kell tartania és egy percre sem szabad magáról megfeledkeznie, megfedkeznie arról, hogy a nevelés munkájának legfőbb eszköze a példaadás. A tanárnak minden cselekedetét tiszszeresen jobban kell mérlegelnie, mint másnak, mert ő nemcsak maga cselekszik, hanem utána cselekszik azoknak az egész serege, akiknek gondozása rá van bízva és akiknek gondolkodását neki kell helyes irányba terelnie.

Különösen fontos az ma, hogy a tanár ne csak tanítson, de neveljen is. Tantárgya tanításának módjával, az előadás, a kikérdezés módjával, igazságosságával, méltányosságával, szeretetével, melyet a tanításba vinni tud, szintén nevel. De emellett az is fontos, hogy egyénileg foglalkozzék a tanulóval. Az osztályban is, az osztályon, az iskolán kívül is irányítsa, segítse, emelje fel, vigasztalja, erősítse és mindezt mégis úgy, hogy tanítsa meg a saját lábán járni, *nevelje* (és ezt azután a világért sem „tanítsa”) a magyar földet a magyar népet szeretve megismerni, irántuk lelkesedni.“

*

Szívesen várjuk pedadógus miniszterünk további közvetlen hozzánk szólását.

Kapunyitás Szent István szellemében.

Irta: Herodek Károly.

Még csak rövid ideje, hogy az iskolák és intézetek kapui kitarultak védencek előtt, még visszasírjuk az elmúlt szünet nap-sütéses, gondtalan perceit, még mindannyian, nevelők és neveltek a szerzett élmények hatása alatt állunk: és máris sürget az idő, követeli, tegyük szorgos, egyben sürgős megfontolás tárgyává a beállott szorgalmi időszak célkitűzéseit. Vessünk számot a reánk váró teendők sokaságával, teremtsünk rendet a nyújtandó ismeretek egymásutánjában s töltsük meg mindezt *Szent István* nemzetfejlesztő és erősítő elgondolásaival. Négy lelki erélyt emeljünk ki a nemes érzelmek kincsesbányájából és helyezzük a közérdeklődés gócpontjába, hogy átütőerejű fénnel világítsanak és ragyogjanak a mi horizontunkon: *a szelídséget, a türelmet, a kötelességteljesítést és az igazságosságot.*

Nem új, felfedezésre váró célkitűzések ezek, régi, kipróbált és minden tekintetben bevált lelki értékek, s azt mondhatnók, a siketnémák és vakok tanárainak legsajátosabb, díszes tulajdonságai. Ezeket a szellemi és érzelmi képességek csiszolására, gazdaggá tételére alkalmas fegyvereket, a jelenlegi időkben Árpád nemzetségéből származott Szent István király örökérvényű géniusza sugározza. Ő mutatott nekünk példát e lelki kincsek alkalmazására, amidőn fiához, Imre herceghez a magyar ifjúság lilomos eszményképéhez intézett „Intelmek”-ben lerakja minden időkre érvényes pedagógiai tanításainak: a szelídségnek, a türelemnek és az igazságosságnak alappilléreit.

Most, ezekben a történelmi időkben, amidőn Szent István szelleme a bogárhátú kis kunyhóktól a fényes palotákig minden talpalattnyi földet besugároz, ahol magyar lakik, hogy megihlessen, buzdítson és erősítsen, mi a szegénysorsú, fogyatékosérzékű gyermekek nevelői, szintén hajoljunk le ahhoz a kristályforráshoz, amelyből ő merített hitet, bölcsességet és örökéletű programot adott minden szülőnek és hivatásos nevelőnek, s amelynek nyomán mi is értékálló tevékenységet fejthetünk ki.

Fogadjuk meg Szent István szellemében, teljes hivatásérzéssel, lelkesen kívánjuk szolgálni azt az emberbaráti ügyet, amelynek szolgálatába szegődtünk. S hogy ezt megtehessek, megújult lélekkel, magasztos elgondolással lássunk a munkához. Vessük le a közönynek és az egykedvűségnek netán reánk tapadó színtelen palástját. A mi munkánknak színesnek, derűsnek, elevennek és mindenekelőtt felemelőnek kell lennie. Nem szabad visszariadnunk a nehézségektől, le kell küzdenünk minden akadályt, ami kitűzött sikereinket hátrányosan befolyásolhatná. Csak az ilyen rendszerezés születheti meg a keblünkben lakozó és felébresztett legszebb erényt: *a szelídséget.*

Nézzük csak, hogy felfigyel a gyermek a tisztatekintetű, finom, halkszavú, gyöngédmódorú, de egészséges lelkiületű nevelőjének minden szavára és cselekedetére. Feltárja lelkének bánatát,

szívének örömeit s megmutatja azokat a sebeket, amelyeket az élet küzdelmeiben kapott és elszenvedett. Szinte esdő tekintettel kér, legyünk lelki orvosa, segítője, vigasztalója. Az a nevelő, aki ezt a belső lelki értéket kellőképpen mérlegelni tudja, s főképen a maga helyén és idején alkalmazza, aki tudja, hogy a szelídség finom eszközeivel a legnehezebb kérdéseket is meg lehet oldani, védenecinek valóságos atyja, segítője és vezetője lesz. Működésében nem a tanár, nem a tudós elméleti elsődleges szerepe nyilvánul meg, hanem az egyén megbecsülése, megszeretése és az emberré alakítás gondolata. Szinte hitvetően hirdeti, jöjjetek hozzám, akiknek lelkét bú és baj nyomja, én megkönnyítelek titeket!

A szelídlelkületű tanár nagy értéket jelent az intézeti életben.

Akik oktatásügyünk csarnokaiba belépnek és a külvilág zajától és törtetésétől terhes lelküket az ott történő munkában megfürösztik, azoknak egy magasztos érzelem ösztönös kiváltása röppen el ajkukról: *mennyi türelemre van itt szükség!* Mi ezt az ösztönös megérzést és tudtuladást nem utasíthatjuk vissza, mert nyilvánvalóan igazságot, tökéletes megállapítást tartalmaz. A türelem és szelídség ikertestvérek, ugyanazon tőből fakadnak. Kell, hogy a türelem legyen mindannyiunk munkájának tengelye, megingathatatlan alapja, amit a mindenki szíve mélyén meghúzódo gyermekszeretet támogat. A fogyatékos érzékű gyermekek értelmi képességeit akadályozóan befolyásoló hallási, illetőleg látási hiány nem a megszokottság közönyösségét váltják ki bennünk, hanem fokozott tevékenységre, odaadó munkálkodásra sarkalnak. Kit ne indítana lelkiismeretvizsgálásra a testhüvelyben bennszakadt beszélni akarásnak, vagy a látás hiányában szenvedőknek kézüjjaira való támaszkodásának szemlélése az ismeretek megszerzésénél.

Mikor a tanterem küszöbét átlépjük és szembe találjuk magunkat növendékeinkkel, fogja el lelkünket az az eszményi vágy és gondolat, hogy belőlük a mi lelkes és odaadó munkánk tud embert nevelni és mi általunk léphetnek be az alkotó társadalom tagjai sorába.

Szent István nemzetalkotó és erősítő szelleme *kötelességteljesítést* kíván tőlünk. Betekintést a lélek mélységeibe. Kívánja a neveltek jótulajdonságainak fejlesztését és ápolását, a káros szenvedélyeknek irtogatását. Kívánja az értelemnek gyakorlati ismeretanyaggal való telítését. A nagy Prohászka püspök szavait idézzük: *Favete linguis!* Figyeljete, gondolkozzatok, hallgassatok, hogy a szellem uralma jöjjön el és munkálkodjék. A gondolatoknak és érzéseknek egyirányban kell tömörülniök: a cselekvés, a munka irányában. Gondolkozni, tanulni és dolgozni. Dolgozni Szent István szellemében, aki a kötelességteljesítést minden magyar embernek legfőbb követelményként szabta elé. Fogyatékos érzékű, szenvedő kis magyar testvéreinkben az alkotó értékeket így tudjuk kitermelni, s ezen az úton juthatunk el a tiszteltetéshez és megbecsüléshez. A kötelességtudó tanár szelídséggel és türelemmel keresni fogja a tanuló szelleméhez legközvetlenebbül

vezető utakat. Türeelmes lesz vele szemben az akadályok és nehézségek leküzdésében és türelemmel fogja besegíteni az ismeretek tárházába. Honalapító szent királyunk az *Intelmekben* a kötelességtudást hangsúlyozottan emeli ki, mint Imre herceg nevelése körül alkalmazott pedagógiai elvet. Ezzel nekünk példát adott, s megkívánja, hogy őt kövessük.

A lélektan a legnagyobb lelki erélynek tartja az *igazság-érzetet*. Emberi tudásunknak és erkölcsi fajsúlyunknak ez az érték-mérője. Ennek fényénél tudjuk elemezni a fizikai és lelki képességeket és törhetünk pálcát morális kérdésekben, ennek tudatában mond ítéletet a *Justitia*.

Igazságos csak az tud lenni, akiben a lelki s szellemi képességek a fizikai erőkkal egyensúlyban vannak. Aki tökéletes ember, akinek tevékenységi görbéje a különféle hatások alatt nem mutat kilengéseket. Ezzel tudjuk embertársainkat felemelni s a bennük rejlő tulajdonságokat értékelni. Mérleg ez, amely se jobbra, se balra nem nézve, mond ítéletet s a maga egyenes útján halad. Sebeket üthetünk, ha nem kezeljük tárgyilagosan. Értékeket emelhetünk ki vele a homályból. Elnyomott, vagy elhanyagolt tehetségeket felszínre hozhatunk. Ez lehet egy nemzet haladásának lendítő kereke. Ha azonban lecsúszik a kiegyensúlyozottság vágányáról: féke, sírásója lesz. Tudta ezt a maga egész valóságában mérlegelni Szent István. Az ő bölcsessége mélyen belelátott a szívekbe és a vesékbe. Irányító fátylaul szolgált. Minden állam talpköve a tiszta erkölcs, annak pedig tartóoszlopa az igazságosság. Fajtánk pajzsra emeli azt, aki minden körülmények között igazságos tud lenni.

Bármilyen szerény keretek között mozog a gyógyítópedagógiának az érzéki fogyatékosok ágazataira vonatkozó területe, mégis bőséges alkalom és tér nyílik az igazság gyakorlására.

Legyünk igazságosak elsősorban magunk iránt. Ilyen szemszögből értékeljük munkánkat, humanisztikus tevékenységünket. Ne intézzünk el kézlegyintéssel sokszor fontos, életbevágó ügyeket. A felületes, kellően át nem gondolt ítélezés sorvasztólag és bomlasztólag hat. Ügyünk munkásainak és azok munkateljesítményének igazságos megítélése és megbecsülése az összekötő kapocs a múlt és jelen között, s távlatot nyit a jövő kialakulásához.

Mérjünk igaz mértékkel egymás munkájának megítélésében. Az igazságból fakadó beszéd, a dolgoknak igazság szerinti megítélése felemlő hatással van. Értékes emberi tulajdonságainkat domborítja ki, szárnyat ad a léleknek, földi zarándolásunkat elviselhetőbbé teszi. Erre pedig a mi munkakörünkben multhatatlannul szükség van.

Védenceink figyelemreméltó erényeik mellett telve vannak hibákkal. Lelküket a hamisság, a hazudozás szelleme sokszor elirányítja a helyes kerékvágásból. Tévítra vezeti őket. Pedig sajnáljuk védenceinket, s azért hibáikat, a gondos kertész módjára, okszerűen nyesegetjük. Megtévelyedéseik elsőrendű érzékszervük hiányából származnak, hibáikról sokszor maguk sem tehetnek.

Elnézőknek kell velük szemben lennünk és meg kell gyujtanunk a sötétben tévelygők részére az igazság mécsét. Nem könnyű feladat! Minden kétségen felülálló *gyógyító pedagógiai tevékenység*.

Nekünk kell saját személyünkben példát szolgáltatni, mi-rajtunk, a mi cselekedetünkben érzékelje az igazságos gondolkozást és ítélkezést. A jó tanár sohasem tud igazságtalan lenni, mert tanítványaival szemben a becsületes önzetlenség vezet. Keresi az embercsemetében rejlő értékeket, fáradhatatlan munkása hivatásának. Igazság nélkül ügyünk nem lehet humanisztikus, csak az álhumanizmus vetülete. Nekünk pedig tökéletes, hibátlan munkateljesítményre kell törekednünk. Sohasem tévesszük szem elől, a legszebb munkát végezzük a naponkénti verítékezéssel: lelket, szellemet formálunk, sorssujtott embert állítunk be a munkástársadalomba.

A tanévnnyitás küszöbén honalapító nagy királyunk, Szent István szelleméhez fordulunk. Az ő örökervényű és boldogító eszméiből merítünk hitet, munkaszeretetet és kitartást. Fogadalmat teszünk, hogy az ő szellemében rendezzük be életünket, hogy soha emberbe nem hagyjuk, mert „a hajnalodó magyar eget csak akkor öntheti el a dicsőség napjának éltető tüze, ha egy akarattal, vállvetve törünk céljaink felé és még véletlenül sem keressük azt, ami szétválaszt, hanem mindig csak azt, ami összehoz’.

A Társadalmi Egyesületek felterjesztése a m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszterhez a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola érdekében.

A gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola tevékenységének biztosítása érdekében a Magyar Vörös-Kereszt elnöksége, az Orsz. Gyermekvédő Liga elnöksége, a Fiatalkorúak Bírósága, a Fiatalkorúak Felügyelő Hatósága, a Vakokat Gyámolító Magyarországi Egyesületek Országos Elnöksége, valamint a Magyar Gyógypedagógiai Társaság Elnöksége felterjesztést intézett a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez. E felterjesztésben rámutatott arra a hasznos tevékenységre, amit a Gyógypedagógiai Tanárképző a felsorolt társadalmi egyesületek és még több más egyesület érdekeinek előmozdítása érdekében jelent. Az egyesületek felterjesztését dr. Petri Pál, mint a Magyar Gyógypedagógiai Társaság tb. elnöke személyesen adta át gróf Teleky Pál vallás- és közoktatásügyi miniszternek, aki ígéretet tett, hogy a Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola ügyét vizsgálat tárgyává teszi és a közérdek teljes figyelembe vételével fog intézkedni.

A gyógypedagógiai tanárság feszült figyelemmel várja, hogy ez a kérdés méltányos és igazságos elintézését nyerjen.

A siketnémák kolozsvári intézetének 50 éves fennállására.

Írta: Nagy Péter.

Magyar siketnéma-oktatásügyünknek drága ékességei voltak azok az intézetek is, melyek a világháború után hazánk szent tésztéről leszakított országrészekkel együtt kiestek a dicsőséges magyar kultúra építő területéről.

Az egyik ilyen intézetünknek — a kolozsvárinak — most érkezünk el 50 éves alapítási évfordulójához. Felkértük ez alkalomból Nagy Péter nyug. igazgató társunkat, a kolozsvári intézetnek utolsó magyar igazgatóját, írja meg az intézetre vonatkozó visszaemlékezéseit. Az alábbiakban közöljük a megmentett testületi jegyzőkönyvek és emlékezés alapján megírt történeti becsú cikket, melyért ezúton mondunk köszönetet Nagy Péter ny. igazgatónak.

*

A siketnémák kolozsvári intézetének első évfolyamát 1888. szeptember 3-án nyitották meg. Szeptember 3-án volt tehát 50 éve, hogy az intézet fennáll. Igaz, hogy 1920 május 12-e óta román igazgatás alatt áll, de azért mégis csak a miénk volt. Magyar teremtőerő hívta életre és magyar áldozatkészség tartotta fenn évtizedeken át.

A siketnémák kolozsvári intézete Kolozsvárnak büszkesége s az erdélyrészi siketnémáknak egyetlen mentővára volt. Abban az időben ragadták el tőlünk, amikor sok kemény küzdés után, teljesen kifejlődve, nemtője akart és tudott volna lenni, nemcsak a magyar, hanem a román és szász siketnéma gyermekeknek is.

Hogy mi je volt a siketnémák kolozsvári intézete a magyar siketnéma-oktatásnak, s hogy mit veszítettünk el benne, azt még ma is csak kevesen tudják. Magasak voltak a Királyhágó ormai mindíg. Sok mindent elfödtek a látó szem elől.

Hogy mit terveztünk, mit építettünk ezalatt a 32 év alatt, amíg a miénk volt? — Ime!

A 6 osztályra tervezett iskolát, sok évi megfeszített munkával 8 évfolyamú intézetté fejlesztettük. A Vácról áthozott nehézkes

szellemet, csakhamar az erdélyi lélek friss, üde gondolatvilágával cseréltük fel. Az annakidején (1890—1900) előírt, váci tantervet átdolgoztuk a kolozsvári viszonyoknak és a mi pedagógiai elveinknek megfelelőleg.

*

Még mielőtt a hivatalos tanterv megjelent volna, már évekkel előbb, foglalkoztunk az ú. n. „Szabad nyelvoktatás“, „Alkalmoszerű nyelvoktatás“ kérdésével s az új áramlat vágyain sokkal továbbra mentünk, mint a siketnémák „beszédtanítása“—ról írt Vezérkönyv. Felfogásunk igazolását később F. W. Handeringnek 1903-ban megjelent „Die Praxis des erziehlichen Taubstummenunterrichtes“ c. munkáiban véltük megtalálni. De különben is úgy tudjuk, hogy az eredeti tantervjavaslat is más alakban és más szellemenben dolgozta volt fel a beszédtanítás anyagát, de az akkor hatalmon levő s a régítől nehezen szabaduló szellem; nem engedte azt érvényre juttatni.

*

Külföldi példák nyomán a váciakkal egyidőben kezdtünk foglalkozni részleges hallással bíró növendékeink hallásjavításával, de azért azoknál korábban hajtottuk végre azt a gyakorlatban. Mert tanártestületünk már az 1897. évi február hó 12-én tartott felolvasóülésén elhatározta, miszerint: ezentúl „az erre alkalmas (vokális-halló, nagyothalló) növendékekkel, a rendes órákon kívül, délutánonként módszeres hallási gyakorlatokat folytatunk, dr. Urbantschitsch V. egyetemi tanár szellemében, illetve Lehföld mödlingi siketnémaintézeti igazgató gyakorlata szerint.“ Ha később különböző — főleg gazdasági okok miatt — el is állottunk ezeknek órán kívüli rendszeres gyakorlatától, azért a rendes tanítási órákon belül mindig figyelemmel voltunk a szóbanforgó gyermekek különleges érdekeire. Emellett aztán kitartottunk mindig hűségesen.

*

Nagyjelentőséggel bírt az össztanítás egyöntetűsége s a tanerők gyakorlati képzésére, egyes osztályoknak óráközbeni megfigyelése. Kezdetben csak egyesek és rendszertelenül tettek ilyen kísérleteket az igazgató engedélyével, illetve biztatására. De mivel azokat úgy a növendékek magatartására, mint a tanárok képzésére vonatkozólag előnyöknek találtuk, az 1897. évi febr. hó 26-án tartott ülésünkön elhatároztuk, hogy ezeket rendszeressé fogjuk tenni. Elhatározathoz képest eleinte csak havonként, később már hetenként egyszer és pedig a hét minden szombatján tartottunk ilyen együttes osztálylátogatásokat felváltva különböző osztályokban.

Kimondott bírálatot kezdetben nem tartottunk felettük. Azért eleinte csak az óráközti szünetekben esett szó róluk. Itt mondták el egyesek észrevételeiket a tanításra vonatkozólag. S amikor láttuk, hogy e véleménynyilvánítások semmiféle veszéllyel nincse-

nek a kartársi életre, külön vitaüléseken tárgyaltuk meg azokat. A különböző vélemények a vita kohójában összeolvadtak és egyöntetű pedagógiai nézet alakult ki belőlük. Összemérhetetlen volt az a haszon, amely az ilyen együttes osztálylátogatások s a hozzájuk fűződő megbeszélések révén az iskolai életre háramlottak, azzal az egy órai mulasztással szemben, mely alatt a többi osztályvezető tanár, az arra kijelölt osztályban, az együttes osztálylátogatáson részt vett.

*

Mikor a siketnémák szaktanárképzése még csak gyermekcipőben járt s kétéves tanfolyam (1 elméleti és 1 gyakorlati év) mellett, 2 ösztöndíjas tanfolyamhallgatóval gondolták a kérdést elintézhetni, mi már 1895 tavaszán a kolozsvári férfi tanítóképző-intézet bevonásával olyan javaslatot terjesztettünk a vallás- és közoktatásügyi minisztérium elé, mely a tanárképzést az erdélyi részekre vonatkozólag, a kor színvonalának megfelelőleg, hosszú időre megoldotta volna. A kolozsvári Ferenc József tudományegyetem pedagógiai- és orvosi fakultásának idevonatkozó osztályai kilátásba helyezték a megfelelő támogatást.

*

A siketnémák kolozsvári intézetében a növendékek mindenkor gyakorolták a kertészetet és a méhészetet.

Mikor I. Ferenc József Ófelsége 1895. szept. 22-én intézetünkben járt s annak emeleti hálóterméből a szépen elrendezett kertet is szemlélte, azt kérdezte az őt kísérő személyzettől: „Tanítják-e a gyermekeket kerti munkára is? Mert a siketnémák kedélyvilágára ez a foglalkozás igen jótékony hatással lehet.“ Büszke önérzettel mutathattunk rá ekkor a kertben álló nagy üvegházra, a melegágyakra, a faiskolára és a veteményes kerti táblákra, amelyek mind ezt a célt szolgálták. Ófelsége látható meglepéssel vette ezt tudomásul.

1900-ban Szentgyörgy-hegyközség egy 200 négyszögölnyi szabad területet ajándékozott az intézetnek azzal a megokolással, hogy „legyen a gyermekeknek hol leülni és pihenni, mikor a mi vidékünkön járnak“. Ezt a területet azonnal befásítottuk a nagyenyedi Fischer-cégtől ingyen kapott gyümölcsfaoltványokkal és azután már gyakrabban jártunk ki oda kis gyümölcsösünket ápolni, gondozni s a szabad természetben gyönyörködni. Nagy távolsága miatt azonban a kisebb növendékek csak ritkábban élvezhették az ezzeljáró örömeiket. Azért a felügyelőbizottság előterjesztésemre a közelben fekvő „Békáshegy“-en vásárolt egy két holdnál nagyobb gyümölcsöst s ezután már idejártunk dolgozni, munka után pihenni, üdülni és ősszel — ami a legkedvesebb volt — szüretelni, gyümölcsöt szedni.

De itt sem állottunk meg. Mikor 1917-ben a hadisérült siket- és beszédhibás katonák kerti foglalkoztatásáról tárgyaltunk a hadvezetőséggel, azonnal bejelentettem igényünket arra a földterü-

letre, amelyen ez a kertgazdálkodás folyt, arra az esetre, hogyha az a háború befejeztével akkori rendeltetésétől felszabadul. A végrehajtó vegyesbizottság ezt kilátásba is helyezte.

Ennek alapján felvettem újból az elejtett fonalat dr. Pósta Béla egyetemi tanárral intézetünk eladása, illetve más módon való értékesítése tárgyában. Pósta tanár igen élénk részt vett a város politikai és gazdasági életében s nagy tekintélynek örvendett a város társadalmában. A többek között volt neki az intézet szomszédságában egy üzemben levő cukorkagyára. Még béke idején akarta ezt nagyobbítani s e célra az intézet telkét és magát az épületet is szeretne volna megvenni. A háborús konjunktúra most úgyszólván kényszerítette gyárának bővítésére. Azért nagyon örvendett, mikor e tárgyban újból felkerestem. A tárgyalás ezúttal eredményre vezetett. Abban állapodtunk meg, hogy az intézet telke és a rajta levő két nagy épület ellenében, épít nekünk, a város külső részén, 5 holdnyi területen, a modern kor igényeinek mindenben megfelelő olyan intézetet, amely a rendes 8 osztályú iskola elhelyezésén kívül, a továbbképző kertgazdasági-, illetve földműves iskola belterjes művelésének folytatására szükséges épületeket is magába foglalja.

A tervrajzokat Györgyfalvy T. műépítészünk el is készítette.

*

Az intézet létesítését és fenntartását az állam és a város támogatásán kívül eleitől kezdve, elsősorban a társadalom áldozatkészsége biztosította. Gyűjtőívekkel, perselyekkel, 1, 2, 5 és 10 krajcáros bárcákat tartalmazó füzetömbökkal árasztották el az ország minden részét. Nemcsak az összes hatóságoknak, egyházi és világi méltóságoknak, iskoláknak, egyesületeknek, gyáraknak, ipari és kereskedelmi vállalatoknak, hanem külön még a jubilánssoknak, házassulandóknak, újszülöttek hozzátartozóinak és más örömmünnepeket üldőknek is küldték ezeket. Csak úgy ömlött a pénz mindenfelől. Tízezer forintnál is több folyt be így évente. Az adományokat a városi pénztár vette át. Annak a szervei kezelték és ellenőrizték az intézet összes jövedelmeit, ami megnyugtatólag hatott a közönségre s bizalmát fokozta az intézet iránt.

A befolyó jövedelmekből alapot, az ú. n. „Siketnéma-alap”-ot létesítették. Ez oly rohamosan nőtt, hogy a felügyelőbizottság már másfél év múlva abban a helyzetben volt, hogy a város egyik legszebb és legforgalmasabb útján egy 8062 m² nagyságú telket vásárolhatott 6250 forintot az intézet részére, amelyre aztán 3 és fél év múlva 65.981.76 forintnyi költséggel egy internátusra berendezett új intézetet építhettek.

Az intézet építése nagyon megviselte az intézeti alapot. Ehhez járult még, hogy a 11.158—1904. sz. rendelet értelmében ezentúl már csak az erdélyi részekben volt szabad gyűjtenünk s hogy a könyro adományokat egy időre meg kellett osztani az újonnan léte-

sült vakok intézetével. A jövedelem mind kisebb lett. Az 1906. évi gyűjtés pl. már csak 3219.54 K-t jövedelmezett.

Ha azt akartuk, hogy a súlyos pangás megszűnjön s az intézet fejlődése újabb lendületet vegyen, akkor újabb, megfelelőbb módszerekre kellett áttérnünk. Egyrészt szívhez szóló kéréselekben kitöltetlen pénzutalványokat küldtünk, hogy ki-ki annyit adjon, amennyit tud. A filléreket is hálásan nyugtáztuk. De másrészt bejártuk növendékeinkkel egész Erdélyt. Meglátogattuk annak minden nagyobb városát, ahol nyilvános előadások keretében bemutatottuk növendékeink tudását és kiállítottuk mindennemű kézimunkáikat. Az eredmény mindenütt meglepő volt. Nemcsak a helyszínen folytak be jelentékeny összegek önkéntes adományokból, hanem sokan további állandó segélynyújtást is vállaltak. A vidék községei is állandó évi segélyt szavaztak meg intézetünk részére minden külön kérés nélkül. A városi és vármegyei törvényhatóságok pedig ágyalapítványok létesítésével siettek segítségünkre. Mire intézetünk fennállásának 25. évéhez értünk, fejlődését befejezettnek mondhattuk.

✱

A felügyelőbizottság a tanári testülettel karöltve, 1913. okt. 4-én, az intézet fennállásának 25. évfordulója alkalmából nagyszabású jubileumi ünnepélyt rendezett. Az ünnepély két részből állott: a jubiláris díszgyűlésből s a volt növendékek iparkiallításából. A díszülésnek egyik kiemelkedő pontja volt Szvacsina Géza polgármesternek, az intézet megalapítójának megkülönböztetett ünneplése. Hálaánk és elismerésünk jeléül díszes „Emlékalbum“-ot adtunk át, melyben az intézetre vonatkozó képek és írásos emlékek voltak összegyűjtve.

Ugyancsak a díszgyűlés keretében lepleztük le Olgyai Jánosnak, az intézet volt első igazgatójának olajfestményű arcképét. Ez az arckép Olgyai V. híres festőművésznünk kitűnő alkotása volt. Azért mondom, hogy volt, mert az intézet átvétele után, a többi műtárggyal együtt a díszteremből a padlásra került, ahol egy tetőtűz alkalmával elpusztult.

A díszülésen beszámoltunk még a mult teljesítményeiről, a jelen tényleges állapotáról s a jövő terveiről. A multra nézve megállapítottuk, hogy a lefolyt 25 évben a tanerők száma 53, a növendékeké pedig közel 200 volt. Az állam és a város segélyezése mellett, több mint 400.000 korona folyt be a társadalom áldozatkészségéből. Az alapítótagok száma felszaporodott 188-ra 94.749.84 K alapítóösszeggel. Az első alapító I. Ferenc József volt 600 koronával. A pártoló tagok száma évről-évre változott. 25 év alatt 380 pártolótagunk volt. Voltak ezek közt olyanok, akik 1—2 évig pártolták intézetünket a rendes 6 korona pártolótagsági díjjal. De voltak olyanok is, akik mindvégig támogatói maradtak intézetünknek, mint pl. Szvacsina Géza is, az intézet alapítója. — Az ágyalapítványok száma 33-ra emelkedett.

A jelenre nézve megállapíthattuk, hogy az intézet éppen a jubileum esztendejében érte el fejlődésének csúcspontját. Első ízben volt teljes 8 osztályú, párhuzamos első osztállyal. A nevelőoktatást kiegészítette a növendékek ifjúsági egyesülete. A „Gyámolító-bizottság” védősége alatt állt a felnőtt siketnémák társasköre, az iparostanulók iskolája és a dadogók és egyéb beszédhibákban szenvedők tanfolyama.

A jövőre terveztük a siketnémák óvóját, az intézetből kilépettek részére pedig különféle továbbképző és kenyérkeresetet nyújtó intézményeket, mint ipari foglalkoztatókat, kertgazdasági- és földművesiskolát s az intellektuális képzést szolgáló siketnémák polgári iskoláját.

Az intézetből kilépett növendékek iparkiadállítását a m. kir. kereskedelemügyi minisztérium támogatása (500 koronát adott erre a célra) s a kolozsvári ipar- és kereskedelmi kamara védnöksége mellett a Ferenc József múzeum összes termeiben rendeztük. Az intézeti növendékek kézimunkáin és rajzain kívül 52 felnőtt siketnéma iparosnak, iparosnőnek 400-on felüli tárgyát állítottuk ki 5000 korona értékben. A kiállítás 18 napig tartott és több mint 2000-en látogatták. A 10 és 20 filléres beléptidíjakból és felülfizetésekből 274.37 K folyt be. Ez a körülmény lehetővé tette, hogy az arra érdemes kiállítóknak érmeket és díszokleveleket készíthetünk. A kiállítás emelkedettségét mutatja, hogy a bíráló bizottság, mely Kolozsvár legfőbb iparosaiából állott, 10 kiállítónak ezüstérmet, 25-nek bronzérmet és 50-nek díszoklevelet ítél meg.

A kiállításon el nem kelt tárgyakból a m. kir. pénzügyminiszternek 120.064—1913. sz. rendelete alapján, tárgysorsjátékot rendeztünk. Összesen 563 tárgy került kisorsolásra 500 K értékben. A főnyeremény egy 500 koronára becsült olajfestmény volt, mely az intézet tulajdonában maradt s még ma is díszíti az igazgatói irodát.

A jubileum alkalmából „Emlékkönyv”-et is adtunk ki Nagy Péter igazgató szerkesztésében. Az erre külön felkért vezető férfiak értékes cikkein kívül magában foglalja az intézet 25 éves történetét a megfelelő statisztikai adatokkal. Ezenkívül 18 igen csinos kiviteli műmelléklet is díszíti az emlékkönyvet.

Hogy az ünnepélyt örök időkre emlékezetessé tegyük, a felügyelőbizottság elhatározta, hogy a siketnémák iparkiadállításának, a tárgysorsjátéknak s az emlékkönyvnek tiszta jövedelméből, valamint más, erre a célra szánt adományokból *jubileumi alapot* létesít, azzal a rendeltetéssel, hogy kamatjövedelméből, magukat önállóítani akaró siketnéma iparosifjakat évről-évre segélyezzen. Az alapnak ekkor már 1000 koronája volt az „Erdélyrészi Takarékpénztár”-ban elhelyezve.

Az a tervünk, hogy intézetünk jubileumát egy második erdélyrészi siketnémák intézetének a megnyitásával ünnepeljük meg, sajnos nem sikerült. De a siketnémák marosvásárhelyi intézetének

ügye már annyira készen állt, hogy az igazgató személyében is történt megállapodás 1914 tavaszán és csak a háború kitörése akadályozta annak szeptemberi megnyitását.

*

Az intézetnek háború alatti működéséről, valamint román megszállás alatt kifejtett küzelmeinkről, majd más alkalommal részletesen óhajtok megemlékezni. (Várjuk. Szerk.) Most csak röviden annyit kívánok megjegyezni, hogy intézetünk is kivette a részét a háborúból minden vonatkozásban. A fiatalabb kartársak mindjárt a háború elején bevonultak ezredeikhez és számos kitüntetéssel ékítve tértek vissza a csatamezőkről. Az itthon maradt korosabb kartársak sok nehézséggel ellátták a növendékek nevelő-oktatását s résztvettek a növendékekkel együtt minden olyan társadalmi megmozdulásban, mely a hadbavonultak segítségét szolgáltatta. Ezenkívül több tanfolyamon 52 hadisérült siket és beszédhibás katona nyomorát igyekeztünk enyhíteni. Maga az intézet csaknem állandóan katonai célokra volt lefoglalva. Az első kolozsvári menetszázad is az intézetből indult az északkeleti barétérre.

A románok, annak ellenére, hogy a napnál világosabban kimutattam, miszerint az intézet magyar társadalmi intézmény s hogy mint ilyenre nem tehetik rá a kezüket, mégis lefoglalták. Az alkudozások során egyízben el is ismerték ebbeli jogainkat, de kijelentették, hogy — mivel a kolozsvári intézetre feltétlenül szükségük van, azt megtartják maguknak, s ennek ellenében hajlandók más erdélyi városban, hasonló intézetet építeni magyar siketnéma gyermekek részére. Azóta 18 év telt el, de a legkisebb megmozdulás sem történt ily értelmben. Az idők járása azonban jobbra fordult. A románok is engedékenyebbek a „magyar kisebbség“ jogaival szemben. Itt az ideje, hogy e régi követelésünkkel előálljunk. Ha a románok volt intézetünket, az időközben történt tetemes befektetések miatt nem hajlandók visszaadni, követeljük legalább azt, hogy Erdély más városában, hasonló célú magyar intézményt létesítsenek.

Én a magam részéről kész vagyok az erdélyrészi magyar társadalomnak ebben segítségére lenni, ha erre szükség mutatkoznék. Annakidején is készséggel ajánlottam volt fel erőimet dr. Metianu János volt nagyszebeni g. kel. érsekmetsropolitának, egy erdélyrészi románnyelvű siketnéma intézet létesítésére.

Mikor ugyanis 1914. tavaszán a siketnémákról és azok oktatásáról szóló előadás megrendezése tárgyában Nagyszebenben jártam, felkerestem palotájában az érsekmetsropolitát is. Jóakarátát és támogatását kértem ügyünk részére s figyelmét intézetünkre is felhívtam, melynek eddig sem alapító-, sem pártolótagja nem volt, annak ellenére, hogy több román siketnéma gyermeknek is adtunk benne hajlékot. Erre az előterjesztésemre ő röviden és őszintén csak ennyit mondott: „Még nem adtam az önök intézetének semmit s most sem vagyok hajlandó azt támogatni, mert az tiszta ma-

gyar intézmény, s olyan beszédre tanítja a román siketnéma gyermekeket, amelyet a szülei nem értenek. Önök elszakítják a román siketnéma gyermekeket szülőiktől. Önök magyarosítanak.“ Erre röviden és udvariasan megjegyeztem, hogy: „Igaz, miszerint intézetünknek, mint magyar társadalmi intézménynek a tannyelve: magyar. De azért a román gyermekeknek is meg volt mindig a lehetőségük arra, hogy román anyanyelvüket megtanulhassák, mint ahogy éppen akkor több szász siket gyermek is egy magyar lánykával egyetemben megtanulta a német nyelvet intézetünkben. Erősza-kos magyarosításról, tehát szó sem lehet. De ha csak erről van szó, könnyű azon segíteni. Indítson Excellenciád mozgalmat a román társadalomban egy román tannyelvű siketnéma intézet érdekében. Én kész vagyok Önt ilyen nemes törekvésben bármikor, minden erőmmel segíteni!“ „No, erről lehet beszélni! Majd tárgyalunk erről még máskor!“ — mondta erre.

De nemsokára kitört a háború, mely után nem akadt újabb Metianu, akivel most már a saját ügyünkben tárgyalhattam volna tárgyilagosan.

A KOLOZSVÁRI SIKETNÉMA INTÉZETNEK az 1937—38. tanévben 115 növendéke volt. Az intézetben cipész-, asztalos- és szabóműhely van a fiúk, szőnyegszövő-, fehérnemű- és nőiruha-varróműhely a leányok részére. Az ipari képzés közvetlenül az iskolai tanulmányok befejezése után kezdődik, mint annak egyenes folytatása. Az ipari képzés 4 évig tart s ez idő alatt a tanoncok elméleti továbbképzése az intézetben szervezett iparostanonciskolában történik. Itt intézeti tanárok tanítanak külön órákban. A tanoncidő kitöltése után a növendékek mint munkakönyvvvel ellátott segédek szabadulnak fel. Az intézet minden növendéke államköltséges. Az intézettől nemcsak lakást és ellátást, hanem ruházatot, fehérneműt és ágyneműt is kapnak. Az intézet igazgatója Caprariu János. A régi tanárok közül Nagy Lajos, Szabó Dezső és Ürmösi Jenő működnek az intézetben. Kabán József és Paull István nyugalmába vonultak. Lehetséges, hogy az intézet átalakítási munkálatainak befejezése után megülik az intézet fennállásának 50 éves jubileumát.

„REMÉNYSUGÁR“ néven magánnevelő-otthon nyílt meg Budakeszin (Rákóczi-utca 86. szám.) ideges hajlamú, nehezen nevelhető, vérszegény, beszédhibás, érzékszervi fogyatékos, testi és szellemi fejlődésükben visszamaradt, vagy rendellenes fejlődésű gyermekek és fiatalkorúak részére. Képezhetetlenek, megállapodottak, epileptikusok és felnőttek is felvétetnek s külön épületben részesülnek gondozásban. Részletes ismertetést az intézet vezető-tulajdonosa, Wallrabenstein Frigyes okl. gyógypedagógiai tanár küld az érdeklődőknek. Wallrabenstein kartársunk intézetének létesítéséhez 6000 pengő kölcsönt kapott az Országos Önállósítási Alapból.

Trefort Ágoston emléke a magyar siketnéma-oktatásügy történetében.

Irta: Györgyfy Ákos.

Trefort Ágoston emlékét idézi fel napjainkban a magyar közoktatásügy minden ága. Ez a megemlékezés azért történik, mert ezévi augusztus 22-én volt ötven éve a nagy államférfiú halálának. Trefort Ágoston báró Eötvös Józsefnek, a közoktatásügyünket megalapozó első nagy vallás- és közoktatásügyi miniszterünknek, Pauler Tivadar másfélévi minisztersége után, hatalmasan kimagasló egyéniségű utóda volt. Azokat a korszakot formáló eszméket, terveket, elhatározásokat, amelyeket báró Eötvös József minisztersége alatt törvénybe iktatott a magyar országgyűléssel, ő ültette be áldást hozóan a magyar közoktatásügy kertjébe. Tizenhat évig tartó minisztersége alatt (1872—1888) közoktatásügyünk minden területén elhatározó erejű, alkotó lüktetésű munka folyt. A kiegyezés után szabad levegőhöz jutott magyar szellemiség mohó, de okos nekifekvéssel igyekezett az ország kormányzásának minden területén a kor vívmányait, alkotásait közkinccsé tenni. Istentől adott férfiúja volt ebben az időben az ország közoktatásügyének Trefort Ágoston, mert ő a kultúra rétegeinek vezető férfiai által elébe terjesztett, haladást jelentő meglátásokat, valóra váltó hatalmi erejével támogatta. Csakis így lehetett a multak hiányait pótolni és a nyugatnak haladott kultúráját utolérni s azzal lépést tartani.

Ha siketnéma-oktatásügyünk szempontjából vizsgáljuk Trefort Ágoston miniszterségének idejét, az *pontosan egybeesik a jelelő módszer megszűnésének s a hangos beszédtanítási módszer behozatalának korszakával*. Ez az a *harmadik hullámvonal* siketnémaoktatásunk fejlődési történetében, amely Fekete Károlynak, a váci intézet hatodik nagy igazgatójának nevével kapcsolatos. Fekete Károly 1873—1888-ig volt a váci intézet igazgatója. Minden erejét arra szentelte, hogy a *német módszert* a váci intézetbe bevezesse és annak teljes érvényt szerezzen. Munkálkodása révén a magyar siketnémaoktatásügy ismét a haladás útjára lépett s kezdetét vette egy új, egy jobb korszak. A német módszer bevezetése a tanügyi reformoknak egész sorozatát vonta maga után. Ilyenek voltak: a német tanítási nyelvnek kiküszöbölése, új tanszerek használatba vétele, tankönyvek szerkesztése, nyomtatott értesítők kiadása, a váci intézet kibővítése, az osztályoknak IV-ről VI-ra, majd pedig VIII-ra való emelése, pedagógialag képzetebb tanárok alkalmazása, a tanárképzőnek első megszervezése, a siketnémák kiterjedtebb tanítása érdekében társadalmi mozgalom megindítása, mozgalom újabb siketnémaiskolák szervezésére. Ezeknek a szándékoknak, terveknek egy részét idegenből vette Fekete Károly, de azokat mindenben a hazai viszonyokhoz alkalmazta, magyar lélekkel töltötte meg. És hogy megvalósíthatta a siketnémák oktatásügyét belterjesen és külterjesen gazdagító eszméit, azt nemcsak annak köszönhetette, hogy voltak értékes segítőtársai a váci intézet

tanárai közül és a közoktatásügy távolabbi apostolai közül is, hanem főként, *mert megértette őt, méltányolta és terveit végkifejlésre juttatta nagynevű minisztere: Trefort Ágoston.* Fekete Károly és társainak buzgalma és Trefort Ágoston támogatása eredményezte azt, hogy 1883-ban Temesvárott, 1884-ben Aradon, 1885-ben Kaposvárott, 1887-ben Szegeden és 1888-ban Kolozsvárott nyílt meg intézet (iskola) a siketnémák számára.

A német módszer bevezetése természetesen csak a kezdet nehézségeinek leküzdése után történt meg egészen. Az idősebb növendékeket nem lehetett a jelelésről és a kézi beszéd használatáról leszoktatni. Ezért továbbra is a jelek segítségével kellett őket tanítani. A tanároknak meg előbb tanulmányozniok kellett az új módszert. Fekete Károly idejében csatlakozott a nyelvoktatás szolgálatába az *olvasmánytárgyalás*, mint új tantárgy. A *beszéd- és értelemgyakorlatok* pedig mint szemléltető nyelvoktatás szintén ebben az időben vette kezdetét. Ezáltal a tartalmi és alaki nyelvoktatás egyesítése alapoztatott le. Fekete előtt a grammatikai formák tanítása volt a főcél s amellet kevés gondot fordítottak közhasznú ismeretek elsajátítására. Fekete Károly azonban szerencsésen egyesítette a fentebb említett tantárgyak útján az értelmi képzést a nyelvoktatás tartalmi és alaki tanításával.

Hogy Trefort Ágost miniszter mennyire megértette Fekete Károly igazgatónak a siketnémák helyesebb beszédtanítására vonatkozó terveit, azt bizonyítja közoktatásunk 1873. évi állapotáról szóló, 1874-ben az országgyűlés elé terjesztett közoktatásügyi miniszteri jelentés idevonatkozó része:

„A mi a tanmódot illeti, elvül tüzetett ki a tanév elején, hogy követve az úgynevezett német módszert, főgond leend fordítva a hangbeszédre s ajakmozgásról való leolvasásra, — hogy ez úton a növendékek és a külvilág közt létező válaszfal ledöntessék s az intézetből kilépő siketnémák szabadabban s természetesebb eszközökkel érintkezhessenek. Ezen czél azonnal még nem érhető el ugyan egész terjedelmében mindaddig, míg a már előbbi években a régibb tanmód szerint oktatásban részesített növendékek kiképezése végkép be nem fejeztetik; mind a mellett az újabb tanmód, amennyiben az előhaladás megakasztása nélkül a régibbel meg egyeztethető, már az idősb növendékekre is részben, az újakra nézve pedig már egészen alkalmaztatik. Ennek alapján a növendékek az egyesített tárgy- és alaki nyelvoktatás alkalmazásával, a jelbeszéd és a betük uj-jelölésének kizárásával, élőszóval nyernek úgy a nyelvtanból, valamint a többi tantárgyakból oktatást“.

A kegyeletes megemlékezés napjaiban mi, a magyar siketnémaoktatásügy mai művelői, mélységes tisztelettel hajolunk meg Trefort Ágoston emléke előtt. Az ő minisztersége alatt megindult német módszerrel beszélni megtanított siketek ezrei pedig, bár szintelenül hangzó, de emberi értelmes gondolataikat kifejező beszéddel mondanak hálát neki, aki Krisztus *Hephátá*-ját részükre valóra váltotta.

Egy évi tanítási gyakorlat dr. Bárczi módszere szerint.

Irta : Scholtz Ede breszlai siketn. int. tanár.

(Fordítás a „Sonderschule” 1938. évfolyamának jul.—aug. számából.)

1937. húsvétja óta tanítok — Bárczi módszere szerint — egy kísérleti osztályt. Megpróbálom elmondani, mennyire jutottam vele.

Felsőbb megbízatásból 1937-ben Klepper tanácsossal, dr. Schmähl és Mankó igazgatókkal együtt 3 napig tanulmányoztuk Budapesten az említett módszert. Itt dr. Bárczi behatóan ismertette módszerének elméletét, majd meglátogattuk azt a 3 osztályt, amelyet az ő módszere szerint tanítottak: és pedig az I., II. és III. osztályt. Meglátogattuk továbbá az előkészítő osztályt is — amelyet Németországban nem ismerünk, — de amely Bárczi módszerének nem is okvetlenül szükséges kelléke.

Milyen benyomást kaptam itt? Az elméleti fejtegetéseket mellőzve, csak a gyakorlati részre szorítkozom. Meg kell azonban említenem egy korábbi látogatásomat dr. Bárczinál, amelyet egy társasutazás keretében, 1935. októberében tettem Budapesten. Akkoriban időhiány miatt nem láthattam a Bárczi-féle osztályokat, csak néhány magántanítványt, akik nagy csodálkozást váltottak ki bennem. Ugy láttam akkor — és ez más kollégákkal is így volt — hogy Bárczi teljesen siket gyermekeket hallókká tett. (Lásd a könyvében leírt idevonatkozó eseteket is.) Az osztályokban tett látogatás azonban e tekintetben lényegesen kisebb eredményt tudott fölfedezni. Tény, hogy mind a három osztályban kitűnően beszélnek a gyermekek. Mint idegen is észrevettem, hogy a beszéd természetes, csengő színezetű, jó a ritmusa és dinamikája — és ezáltal könnyebben érthető. Láttam olyan ezekkel párhuzamos osztályokat is, amelyeket a mi régóta dívó német módszerünk szerint tanítottak. Ezekben az osztályokban nem beszélnek olyan természetesen a gyermekek, mint amott. Itt tehát olyan eredmény mutatkozik, amely a budapesti kollégák szerint is Bárczi módszere javára könyvelhető el.

Milyen volt a hallásgyakorlatok eredménye? Ez is jó volt. A gyermekek a fülükbe mondott szavakat és mondatokat helyesen fogták föl és feltűnően gyorsan és jól ismételték azokat. De emellett meg kellett állapítanom, hogy a harmadik és első osztály között nem volt feltűnő a különbség. Összemérve az osztályeredményeket Bárczi magántanítványainak eredményeivel, azt kell mondanom, hogy az előbbieken a haladás lényegesen kisebb méretű. Néhány esetet — a hallásmaradvánnyal bírókat — kivéve még a 3. osztályban is közvetlen közelből kellett a fülbe beszélni. Az, hogy a fölfogásban haladás tapasztalható a 3. osztályban, megmagyarázható 1. abból, hogy a gyermekek ott szellemileg már élénkebbek; 2. hogy ezáltal és az állandó gyakorlás folytán ügyesedtek a tapintási differenciálódásban és kombinálásban és 3. azért, mert a

3-ik osztályban ismerik már a hangokat és betűket. Míg az első osztályban a szóegészből való kiindulás folytán az egyes hang még ismeretlen és a szavak (szóképek) egymástól való megkülönböztetése is sokkal nehezebb. *A 3. osztály, szerény véleményem szerint, nem mutatta azt, hogy a gyermekek két és félévi időtartam alatt hallani megtanultak volna. A beszédnek fül útján való fölfogása a teljesen siket gyermekeknél, határozottan csak tapintási munka.*

1937 húsvétja után vettem át az I. osztály tanítását. Ugyanazt a tanítási menetet követtem — a mi viszonyainkhoz alkalmazva — amelyet Budapesten láttam. Minden teoretikai fejtegetés értéktelen mindaddig, amíg a gyakorlati alkalmazás eredményei azt nem igazolják. Ily értelemben fordítottam hátat a teoriának, minden pro és kontra érvének és megkezdtem minden gyermekkel a hallásgyakorlatokat. Az osztályomnak van 10 növendéke, 6 leány és 4 fiú. *A és B* tanulók. Nálunk nincs képesség szerinti szétválasztás, mert a breszlai intézetnek mindig csak 8 fölmenő osztálya szokott lenni. Egy gyermek erősen nagyothalló, 3 gyermek részben zörej, részben vokálishallású, a többi gyermek teljesen siket. Az elsődleges dinamikus hallási reakció, — egy fiú kivételével, aki egyéb lelki defektusokban is szenved — minden gyermeknél megvolt. Ugy, hogy bizvást megkezdhettem a hallási gyakorlatokat. Fül-orvosi vizsgálatot is eszközöltettem.

Most az a kérdés, hogyan folyik a tanítás? Azt hiszem, ez a kérdés vált ki legtöbb érdeklődést. Legsürgősebb és legszükségesebb teendőm volt egy új beszédfölépítési tervet megalkotni. Nem használtam a már 2 ízben kipróbált Malisch-féle tervet. Mert ebben csak a fonetikai szempont volt a mérvadó. A könnyebb hangról haladtunk a nehezebb felé. De ha hallásgyakorlatot végzek, amelyeknél elsősorban a tapintási benyomásokból kell kiindulnom, egyéb szempontokat is figyelembe kell vennem a tanítandó szók kiválogatásánál, és pedig tapintási, ritmikai és dinamikai szempontokat, mert ezek mindenegyes szónak különleges karaktert biztosítanak. A beszéd fölépítésében e szempontokra ügyelnem kell. Ily beszédépítési mintát Németországban hiába keresnék. Érthető okokból a magyarországi terv nálunk nem használható. Tehát magamnak kellett ilyet megalkotnom. Ez nem volt olyan könnyű munka. Nem lehet például ugyanazt a hangot egymásután következő több szóban gyakorolni, legfeljebb csak 2 szóban. Mert a hallásgyakorlásnál rendszerint 5-ös szócsoporthoz — eleinte csak 3-as vagy 4-es csoportot — gyakorolunk mindaddig, amíg e csoporton belül a megkülönböztetés fülön át biztos eredményű. Ha pl. csupa „h“-val kezdődő szavakat veszek be a csoportba: Hof, Haus, Hut, Hans, holt, akkor ezen belül túlkevéssé lenne a megkülönböztető elem. Hans és Haus vagy Hut és holt kevésbé különböznek egymástól tapintási, ritmikai és dinamikai szempontból. Ez okból egy-egy hangnak a begyakorlását 2 vagy 3 szócsoporthal oldom meg. Legyen adva ez a szócsoporthoz: kaputt,

Maus, Kuh, Tasche. E négy szón a „k“, az „m“ és a szóvégi „s“-et akarom gyakorolni. E 4 szóban megvan a fonetikai, a ritmikai (egy- és kétagúak) és a tapintási különbség; van bennük nasális, exploziva és spirans. Tisztában vagyok azzal, hogy az általam összeállított szócsoporthoz nem mind mintaszerűek. Hiszen csak most gyűjtöm az idevonatkozó tapasztalatokat és én mint halló ember, nem tudom oly könnyen észrevenni azokat a finom tapintásbeli különbségeket, mint az az ember, akit semmiféle hallási benyomás nem zavar a tapintási érzetek fölvevésében. Egyébként pedig többször tapasztaltam azt, hogy a gyermekek oly szavakat nem különböztettek egymástól — melyekről pedig ezt föltételeztem. Például az „auf“ és az „um“ szót valamennyi növendékem nehezen differenciálta.

Mely úton haladtam tovább a beszéd felépítés alapvonalainak megállapítása után? Mint a legtöbb siketnéma int. tanár, én is „p“-vel kezdődő szavakkal indultam el. Mindenkor szóegészből. Az egyeshangot, sem szótag-sorokat (pa, po, pu, pi, pe) sohasem gyakorlom. Első szavam volt a „pá“. Annyit jelent, mint „elment“. Ezt követte a „papa“ és a harmadik: „paff“ — dohányzik.

Hogyan tanítok egy új szót? Kiindulási pont természetesen a tárgy, majd ennek rajza-képe és írott szóképe. A szót előmondom a gyermekeknek. Azaz leolvassák a szót a szájamról, majd a táblára írom azt. Mialatt a gyermekek a szót írják, addig a gyermekeknek egyenkint a fülébe mondom az új szót — rámutatva a képre és az írásra. Az újszerűség Bárczinál az, hogy a szóképet is fölhasználja, míg a korábbi kísérleteknél ez nem volt meg.

Minő tapasztalatokat szereztem itt? Egyetlen egy esetben sem sikerült új szót megtanítanom csak fülön át — még az erősen nagyothalló gyermeknél sem minden esetben. Mindenkor a régóta ismert és régóta járt utat kellett megtennem, amely a látáson és tapintáson keresztül vezet a révbe. Lehet természetesen a tükör előtt is a fülbe beszélni, amikor is a gyermek a szájképet is látja és a gégefőt is tapinthatja.

Tehát összefoglalva: egész évi tanításom alatt egyszer sem sikerült fülbemondás útján valamely új szót sem akusztikailag, sem tapintásilag fölfogadni. A fülön át való beszédjavítás is sokkal nehezebb, mint a látás vagy tapintás szervén keresztül való javítás.

De most térjünk vissza az első szóra: a „pá“-ra. Ehhez csatlakoztak „papa“ és „paff“ és így kész volt az első szócsoporthoz: pá, Papa, paff. E 3 szó elegendő differenciáló elemmel rendelkezik a fülbemondáshoz. Miután a gyermekek lassankint megszokták a fülbemondást — elég jó haladást tettek.

Körülbelül 19 szócsoporthoz állítottam össze a hallásgyakorlatok számára. Közbevetőleg megjegyzem, hogy a hallásgyakorlat csak akkor eredményes, ha előbb a technikai nehézségek leküzdettek.

Valamennyi szócsoporthoz a következőképen gyakorlom:

1. *olvasatok* — jó kiejtéssel, hibajavítással;
2. *fülbe beszélek*, miközben rámutatok a megfelelő szóképre, a szavakat egymásután véve sorra.
3. *fülbe beszélek* — rámutatás nélkül — sorrendben és anélkül, de a szóképeket nézetve.
4. *fülbemondás sorrend és szóképek nélkül*.

A siketn. int. tanárok, mint már említettem, sok intézetben végeztek hallási gyakorlatokat, de sohasem használták aközben a szavak írott képeit. De a tapasztalat azt mutatja, hogy ez nagyon lényeges. Ha a gyermek nem találja el a fülébe mondott szót, akkor megmutatom neki a szócsoportot és ekkor többnyire rátalál a megfelelő szóra. A megkülönböztetés nem okoz a gyermekeknek különösebb nehézségeket. *E hallásgyakorlatok eredménye igen jó.* Nem akarok itt kitérni arra, hogy ennek a megkülönböztetési képességnek alapja akusztikai vagy tapintási természetű-e? Majd később kerül sor erre. Most csak a tanítás menetét akarom bemutatni. Ha a fülbemondáshoz a szavakat önkényesen választom ki az egyes szócsoportokból, akkor a fölismerés sokszor negatív. A találgatás és keresgélés a szóképek között ilyenkor nagy szerepet játszik. Nem akarom ezzel azt mondani, hogy a differenciálás ily körülmények között lehetetlen. Csak azt, hogy nagyon ritkán sikerül. Ezeket a szócsoportokat egy olvasófüzetbe irattam, házi, otthoni gyakorolhatás céljából. Körülbelül augusztusban rátértünk arra, hogy a szópárokból mondat-csoportokat állítsunk össze. Pl. Papa da, Papa ab, Papa auf, Papa um. A gyakorlási mód és eredmény itt is ugyanaz, mint az egyes szavaknál. Megkísérlettem a szópárokat, — amelyek tulajdonképen rövid mondatcsoportok — képen, rajzban is bemutatni. Pl. ezeket: Auto da, Auto komm, Auto fall um, Auto kaputt. Az illusztrációkat szöveggel is elláttam és most a hallásgyakorlatokat képpel és szöveggel végeztük, majd később csak a képekkel. Ez bizonyára némi haladás a hallásgyakorlatok fölfogatása terén. Erre vezetett az a szándékom, hogy a gyermekeket élmények és képek segítségével spontán beszélgetésre bírjam és szoktassam. Ezeket a beszédgyakorlatokat hasonló eredménnyel végeztem az int. nevelőnőnk által készített beszéd- és kép-játékkal (Bilderlottó) is, amely internátusokban is igen jól felhasználható gyakorlási és foglalkoztatási céllal. A szópár-sorokkal való hallásgyakorlatokat persze sem túlsóká, sem túlságosan nem végeztettem. Inkább hosszasan időztem a szócsoportok egyes szavainál, mert az a nézetem, hogy a tökéletlen és grammatikailag hiányos mondatokat kár sokáig gyakorolni. Törekvésem odairányult, hogy minél előbb az egyszerű, de nyelvtanilag helyes mondatok kerüljenek alapos gyakorlásra. December óta gyakorlok ilyen mondatokat, melyeket mondatcsoportokba foglaltam. 70 szóból máig mintegy 250 mondatot alkottunk és ezeket kereken 50 mondatcsoportba foglaltam össze. Minden mondatcsoportnak címet is adtam. Pl. „Papa“, „Die Tasche“, „Kaputt“, „Schläft“. E mondatcsoportokat mint pl.: Die Tasche ist da, Die Tasche ist

auf, Die Tasche fällt, Die Tasche ist kaputt, Mama kauft die Tasche, épp olymódon gyakorlom, mint az egyes szavakat a szócsoporthoz. Le is irattam azokat egy füzetbe, hogy a gyermekek odahaza olvassák és gyakorolhassák. Az eredmény itt is ugyanaz, mint a szócsoporthoz. A gyermekek e mondatcsoportokat könnyen fogták föl és tanulták meg és kívánságomra bármely címről elmondanak vagy leírnak 4—5 mondatot. A spontán beszélgetésre rendkívül alkalmasnak bizonyultak. A mondatcsoportok egyes mondatainak fölön át való fölismerése és visszaadása nem okoz nehézséget. Akkor sem nehéz, ha a gyermekeknek csak a témát adom meg — anélkül, hogy a mondatok írott képét is mutatom. De már nagyon nehéz az olyan gyakorlat, amelyben nem nevezem meg a témát és a mondatokat önkényesen mondom fölükbe. Megint azt kell mondanom, még nem lehetséges. Ne akarjunk már most ma ítéletet mondani, mielőtt a dolog nincs eléggé kipróbálva. Néhány hét óta rátértem az első kérdés gyakorlására, a „hol“ kérdésre. Ismét a képről és a megfelelő szövegből indultam ki és éppen úgy végzem a gyakorlatot, mint a szavaknál és mondat csoportoknál. Fülbe mondom a kérdést előbb a képet és a szöveget nézve, majd anélkül. A gyermekek „itt“ vagy „ott“ szóval felelnek, rámutatván a képzett tárgyra.

Összefoglalás: Egy gyermek kivételével, — aki pozitív elsődleges dinamikai hallásreakciót sem mutatott — valamennyi gyermek több-kevesebb eredménnyel reagál a hallásgyakorlatokra. Nagyobb az eredmény a hallásmaradvánnyal bíró gyermekeknél, mert ezek ténylegesen hallanak, ha mást nem, legalább a vokálisokat s ezek segítségével a szokat és mondatokat is könnyen megértik. Ehhez járul még a tapintási benyomások segítette megismerés. Mint már kezdetben mondtam, azelőtt nem ismertük és nem használtuk fel és ki e hallásmaradványokat. A hallásgyakorlatok kevesebb eredménnyel járnak a teljesen siket gyermekeknél, akik nézetem szerint csak a fül táján észlelhető tapintási érzetek segítségével képesek a szavakat és mondatokat differenciálni. *Semmi esetre sem lehet szó arról, hogy a tapintási érzetkből hallási észrevevések keletkezzenek.* A Bárczi által említett védekezési reakció sem jelentkezett egyetlen gyermeknél sem. Hogy az ilyen módszer szerint tanított gyermekek beszéde, kiejtése jobb-e, mint a régi módszer szerint tanuló gyermekeké, azt most ne döntsük el, mert nehéz a másfajta osztályokkal az összehasonlítás és az artikuláció még különben koránt sincsen befejezve. A hallásgyakorlatok természetszerűen sok időt vesznek igénybe. Lassú haladásra és a tárgyalandó anyagnak huzamos, tartós gyakorlására kényszerítenek, ami a végső eredményre csak előnyösnek mondható. Hogy a következő osztályokban hogyan alakul majd e hallásgyakorlatok végrehajtása — a tananyagnak túlságos megnyirbálása nélkül — azt majd a tapasztalat fogja megmutatni.

Mi, breszlaiak meglehetősen erős kritikával fogadtuk a kísérleteket és nem várunk tőlük csodákat.

Mit nyújt a Bárczi-féle módszer a siketnéma tanárságnak?

— Schmähl Ottónak a Sonderschule VII.—VIII. számában megjelent cikkéből. —

Bevezetésében arra kéri kartársait, hogy miután már ismerik e módszer elméletét és részben gyakorlati eredményeit, szóljanak hozzá kritikai szempontból is.

Első részében szól a „*surdmutitas corticalis*“-ról, mint a Bárczi-módszer előfeltételéről. Ez az állapot nem tévesztendő össze a tulajdonképeni „*kérgi siketség*“-gel. Erről írja Boenninghaus: „Ha csak az egyik hallási központi sérül meg, a hallás semmit, csak alig észrevehetően gyengül. Legalább is ezt olvashatjuk az ily betegek kórtörténetéből. Ha most a másik félteke halláscentruma is megsérül, akkor kétoldali siketség áll be, amely hirtelen szokott föllépni, mert vagy agyguta, vagy embólia idézi elő. Az ilyen eset természetesen nagyon ritka.“

Misch (1928) pedig ezt írja: „*A periferikus siketiséggel szemben, amely közönséges jelenség, a centralis siketség igen ritkán fordul elő, mert ehhez kétoldali sérülés és ennek is bizonyosfokú elhatároltsága szükséges. Subkortikális vagy kortikális sérülése a halántéklebbenynek egyoldali sérülése esetén, gyakran csak átmeneti nagyothalláshoz vezetnek. Csak a kétoldali sérülés okoz siketséget.*“

Ezzel szemben Bárczi kórképe csak a hallási figyelem és emlékezet zavaráról beszél, de nem a hallás teljes hiányáról. Tehát az ő paciensei hallanak. De ezt a hallást akadályozzák a figyelemzavarok. A hallási benyomások bizonytalanok és határozatlanok.

Gutzmann is ír a pszichikai siketség kezeléséről és ebben Bárczihoz hasonló nézetet vall. Bárczi a szavak ritmikai és dinamikai elemének fölhasználásával akarja a figyelmet és emlékezetet az akusztikai különbségek fölfogására nevelni. Ő tehát először a tapintási érzékre támaszkodik s ezen át akar később a tisztán akusztikai hatások fölfogásához jutni.

Határozottan tiltakozik egyfelől azon föltevés ellen, hogy az ő növendékei hallásmaradványosok, másfelől pedig nem zárja ki az ily növendékeket sem az ő módszere szerinti tanításból.

Ezután ismerteti a Bárczi könyvében felsorolt azt az 5 esetet, melynek szereplői némi hallással rendelkeztek s a gyakorlás révén távolsági hallásig jutottak. Majd 5 olyan esetet, amelyekben teljes siketek szerepelnek. Ez utóbbiaknál nem is volt távolsági hallás. Bárczi nem tud a tanuló fülétől megszabadulni. Tehát itt nem is akusztikai, hanem csak tapintási eljárásról lehet szó.

A 2. részben tudós és gyakorlati emberek állásfoglalását ismerteti. Ranschburg mellette, Seemann (Prága) pedig ellene foglalt állást.

Istenes igazgató, tanulmányi felügyelő állítja, hogy a Bárczi módszere szerint tanított siketnémák beszéde technikai szempont-

ból sokkal jobb, mint a nem így tanított siketnémáké. Beszédjükben fölismerhető a kellemes ritmus, a jó artikuláció, a folyékony-ság, a kellő erő, hangmagasság, hangszín és tartalmi bőség. A fonetikai előnyök mellett lényegesen jobb az alaki és a tartalmi része a beszédnek, valamint nagyobb náluk a beszédkedv is.

Ez a jellemzés valószínűleg csak a pszichikai siketekre vonatkozik.

Az 1936-ban Berlinben tartott gyűlésen, Lehman elismerte Bárczi eredményeit, de szerinte a teljesen siketeknél csak tapintási benyomásokról lehet szó. Hallást csak a kortikális siketeknél és hallásmaradványosoknál lehet tapasztalni. Seemann két körülménynek tudja be ezeket a szép eredményeket. *A hallásmaradványok kihasználásának és a tapintáshallás rendszeres nevelésének.* A königsbergi Berger is a hallásmaradványok legmesszebbmenő kihasználásával magyarázza az eredményeket.

A 3. részben ismerteti a referens álláspontját. Szerinte ez a módszer olyan gyermekeknek való, akik kortikális siketségben szenvednek. Ha siketnémáink többsége ilyen volna, — mint azt Bárczi feltételezi — akkor gondolkodás nélkül kellene állást foglalnunk e módszer széleskörű alkalmazása érdekében. A bemutatott gyermekeknél nem fedeztük fel a centrális hallászavarok tüneteit.

Számolnunk kell azzal a nagy különbséggel, amely a siket- és hallásmaradványos gyermek psychofizikai struktúrája között van. Tanulóink legnagyobb része több-kevesebb hallásmaradvánnyal bír. A teljes anatómiai siketség a ritkaságok közé tartozik. Gyakran előfordul, hogy a tényleges hallásmaradványt az első hallásvizsgálat észre sem veszi. Ezért a tapasztalt fülorvosok a leletet csak néhány évi beszédtanítás után állítják ki.

Minden hallásmaradványos gyermek tanításánál nagy gondot fordítsunk ennek minél nagyobb kiaknázására. Ez nem új követelés. De tény, hogy sn. intézeteinkben nem fordítanak elég gondot a hallásmaradványokra. Bárczi által újólág ráterelődött erre a figyelem.

Bárczi érdeme, hogy tanításmenetébe rendszeres ritmikai és dinamikai elemeket is belekapcsolt: „Olyan tervszerű beszéd föl-építést akar, amely a fonetikai és beszédpsychológiai alapokra helyeződik. Az írásra alapítja gyakorlatait. Megelégszik a szavak és nyelvalakok minimális mértékével és követeli a tananyagnak az automatikus biztosságig való begyakorlását.” (Lehman).

Kétségtelen az, hogy rendszeres és céltudatos gyakorlatokkal fölkelthetjük a figyelmet az akusztikai behatásokra. Még a legcsekélyebb hallásnyomokat is föl kell használnunk a beszéd-javítás érdekében. Egészen bizonyos az, hogy a folytonos fülbe-mondás által, olyan hallásmaradványok is felszínre kerülnek, amelyek különben elvesztek volna. Ezek a csekély hallásmaradványok sohasem fejlődnek annyira, hogy általuk létrejöhessen a

beszédbeli érintkezés, de ha kihasználjuk őket, természetesebb beszédet eredményeznek. Az a tény is, — hogy ily gyermekek jobban érvényesíthetik akusztikai érzeteiket — igazolja és indokolja a gyakorlatokat. A fülbemondási gyakorlatokat csak abban az esetben szabad elhagyni, ha kétséget kizáróan beigazolódik, hogy semmiféle eredménnyel nem járnak.

A *breszlai gyűlés* (1938. márc. 7—9.) első napján tárgyalták a „hallásnevelés és hallásébresztés“ témáját. Dr. Bárczi budapesti fülorvos újból napirendre hozta e kérdést. Ő maga kimerítő előadást tartott róla. Bemutatták az ő módszere szerint tanított Scholtz-féle első osztályt, továbbá Schmidt kolléga közép fokú osztályát. Scholtz és dr. Schmähel előadták tapasztalataikat, majd megvitatták e kérdéskomplexumot pro és kontra. A 2. és 3. napon meghívta Bárczi az érdeklődőket az osztályterembe is, hol módszerét gyakorlati útmutatásokkal még jobban megvilágította.

*

Utóirat. (Zwanziger szerkesztőtől.) E két cikk közreadásával lezárjuk a dr. Bárczi módszeréről szóló vitát. Meg kell róla állapítanom, hogy a hozzáfűzött remények nem teljesedtek be. Elmélet és gyakorlat merőben ellentétes képet mutatnak. Azzal a tudattal távoztunk Breszlauból, hogy ez így nem mehet tovább. A negatív fölismerésnek ez a megállapítása is pozitív munka volt. Hamis lenne az az állítani akarás, hogy általa ismét ráterelődött a figyelem a hallásmaradványok jobb kiaknázása felé. Hallásmaradvány és dr. Bárczi módszere nincsenek egymással alapvető összefüggésben. *Dr. Bárczinál siketségről és nem nagyothallásról van szó.* A hallásmaradványok problémáját évtizedekkel ezelőtt tisztázták Betzold és München.

A siketn. tanárok birodalmi szakcsoportja 3 év óta behatóan foglalkozott a hallásmaradványok értékesítésével. Az egyedüli helyes út e tekintetben, az e célra megszervezett nagyothallók iskolája.

Hagyjuk most már el a „módszer“-ről szóló fejezetet. Ugysem segít ki bennünket a hinárból (nehézségekből). E helyett állítsuk a figyelem központjába az „iskolaszervezet“ problémáját. Pihenjen az elmélet és dolgozzék a praktikus fölépítés. Szaklapunk hozzon jelentéseket, tapasztalatokat, javaslatokat: *Előre siket-néma iskola, előre nagyothallók iskolája, előre beszédhibások iskolája!* Ebbe a munkaterületbe a hatóságok képviselői is sikerebben tudnak belekapcsolódni, mint a „módszer“-ébe.

Fordította: Besenyői Mátyás.

Dr. Bárczi válasza a Sonderschule cikkeire.

„A Sonderschule 1938. évfolyamának július-augusztusi számában dr. Schmähle, Scholtz és Zwanziger foglalkoznak munkásságommal. Válaszom egész röviden a következő:

Scholtz írja: „A III. osztály, szerény véleményem szerint nem mutatta azt, hogy a gyermekei két és fél évi időtartam alatt hallani megtanultak volna. A beszédnek fül útján való fel fogása a teljesen siket gyermekeknél, határozottan csak tapintási munka.“ Más helyen írja: „Tény, hogy mind a három osztályban kitűnően beszélnek a gyermekek. Mint idegen is észrevettem, hogy a beszéd természetes, csengő színezetű, jó a ritmusa, dinamikája és ezáltal könnyebben érthető. Láttam ezekkel párhuzamos osztályokat is, amelyeket a mi régóta dívó német módszerünk szerint tanítottak. Ezekben az osztályokban nem beszélnek olyan természetesen a gyermekek, mint amott. Itt tehát olyan eredmény mutatkozik, amely a budapesti kollégák szerint is Bárczi módszere javára könyvelendő el.“

Nem áll módomban Scholtzknak bizonyítani azt, hogy ezt a jobb eredményt a gyermekek hallás, vagy tapintás következtében mutatták-e fel, bizonyos azonban, hogy a hang akusztikai érzékeltetése a jobb eredmények kivívásában döntően szerepel.

„Egyetlen egy esetben sem sikerült új szót megtanítanom csak fülön át, még az erősen nagyothalló gyermekeknél sem minden esetben. Mindenkor a régóta ismert és régóta járt utat kellett megtennem, amely a látáson és tapintáson keresztül vezet a révbbe.“ Ha Scholtz azt gondolta, hogy én kizárólag a fül útján való „hallási gyakorlatnak“ vagyok a hirdetője, akkor nem olvasta el kellő gondossággal az idevonatkozó irodalmat. Ha én valaha azt mondtam volna, hogy a hallási gyakorlatok fül útján végzendők, bekötött szemmel, akkor tényleg a Bézold és az Urbantschitsch-féle hallási gyakorlatok kópiáját adtam volna. „*Semmiestre sem lehet szó arról,* — írja Scholtz — *hogy a tapintási érzetéből hallási észre vévések keletkezzenek.*“ Scholtzknak ez az állítása részéről nehezen volna bizonyítható és részemről nehezen volna megcáfolható. Számomra elegendőek azok a gyakorlati eredmények, amelyeket Lehmann is elismert Berlinben és amely eredmények mégis csak az általam kitűzött úton jöttek napvilágra.

Zwanziger a Sonderschule részéről a vitát lezárttnak tekinti. Szerinte a módszeremhez fűzött remények nem teljesedtek be. „Elmélet és gyakorlat merőben ellentétes képet mutatnak.“ Ezzel kapcsolatban hivatkozom a Sonderschule-ben megjelent Kroys és Kern-féle cikkekre és bírálatra. Én nem kértem és nem kérem most sem, hogy a Sonderschule-ban a vita akár jobbra, akár balra folytatódjék. Nagyon hálás vagyok a Sonderschule szerkesztőségének, hogy ilyen hatalmas teret engedett ennek a kérdésnek. Egy azonban bizonyos: a Sonderschule lapjairól nem az olvasható le, hogy az általam kijelölt úton az eddiginél rosszabb, hanem kizárólag az, hogy az eddiginél jobb eredményekhez jutunk a siketnémák okta-

tásánál. Mindaddig, amíg nem fog nekem valaki olyan utat mutatni, amelyiken jobb eredményekhez lehet jutni az általam felmutatott eredményeknél, addig mégis csak a magam útját fogom járni, akár vitatkoznak a munkámról, akár nem.

Budapest, 1938. szeptember hó 23-án.

Dr. Bárczi Gusztáv.

*

Mi a *Sonderschule*-val ellentétben a *Bárczi-módszerről* való vitát lapunkban nemcsak le nem zárjuk, hanem úgy mint eddig is, annak minden vonatkozásban való megtárgyalására korlátozás nélkül adunk teret, lehetőséget. Kérjük is a Bárczi-módszerrel tanító kartársakat, hogy tapasztalataikat, elért eredményeik útját részletes ismertetés formájában tegyék közzé. Ez annyival is inkább indokolt kíváncsiság, mert a *Sonderschule* a német kartársak ilyen megnyilatkozását már közölte. Viszont nekünk már több évi tapasztalatunk van s így több oldalulag s az egyes osztályok eredményeit inkább felmérhetően nyilatkozhatunk e kísérletezésekről. (*A szerkesztő.*)

Mindennemű felsőruhák

intézeti magyaros leányka ruhák, valamint angol-, francia-, szövet-, selyem-, utcai-, bálruhák, bluzok, aljak úgyszintén

tehérművek varrását

magyar ruhák tervezését, ágyneműek, asztalneműek, függönyök, férfi és női alsóruhák, mindennemű kézimunkák gondos, szakszerű, pontos elkészítését jutányos áron vállalja a

Siketnéma Leányok Áll. Foglalkoztató

Intézete

Vác, Konstantin-tér 6. — Telefon: 16.

A siketnémák szépirástanításának értékelése nevelési szempontból.

Irta : Örs.

„Fiam, ha mást nem is tanulsz meg az iskolában, legalább tanulj meg szépen írni.“ Ezt mondták a régiek iskolába járó gyermekeiknek. És igazuk volt!

Az írás gondolatainknak ruhába öltöztetése nemcsak a kifejezésekkel, hanem e tárgykör keretében, a *szép kézírással*. Amint a rendesen, tisztán öltözködő egyén már pusztá megjelenésével rokonszenvet ébreszt maga iránt, úgy a szépen író tanuló is biztosan számíthat e képességének megfelelő elismerésére. Ez a megállapítás sokszoros értékkel vonatkozik a siketnéma tanulóra.

A siketnémák tanításánál minden írás legyen szépirás, ez a pedagógiai elv. Hát ez igaz. Hogy azonban ezt az elvet valóra válthassuk, sehogy sem lehet elkerülni azt a munkát, hogy előbb tanítsuk meg növendékeinket a *szépirásra*. Ha azután ezt a feladatot sikeresen elvégeztük s a siketnéma gyermek már tud szépen írni, akkor vaskövetkezetességgel vigyük keresztül a fenti elvet és tűzőn-vízen keresztül ragaszkodjunk ahhoz, hogy most már minden írás valóban *szépirás* legyen. Ne engedjünk meg ezután egyetlen egy vonást sem felületesen, hanyagul írni. Ennek azonban első és elengedhetetlen feltétele az, hogy mi magunk is mindig *szépen írjunk*. Ne lásson a gyermek tőlünk soha lazaságot az írás külső alakjában, mert csak a mi következetes és *mindig egyformán szép írásunk* mintáján fogja tudni elsajátítani a formás, szép írást. Egy intézet keretén belül feltétlenül szükséges az, hogy a tanári testület megállapodjék az írás egyöntetűségének kérdésében. Mert ha nincs meg az egyöntetűség és minden tanár tetszése szerinti betűformára tanítja növendékeit, feltétlenül mellékuteába kerül a szépirás ügye. A siketnéma gyermek utánzási hajlama révén kiválasztja a neki egyénileg legjobban tetsző betűformát és ettől azután nehezen téríthető el. Osztályismétlésnél meg még nagyobb a kellemetlenség. Az ismétlő tanuló írásformája megronthatja az egész osztály addigi szépirási eredményét.

A nyugodt, normális idegrendszernek egyik legszembeötlőbb ismertetője a rendes és szép írás. A szépirás gondos, türelmes tanításával a siketnéma gyermekre igen nagyértékű lélektani hatást gyakorolhatunk. A betűk egyforma nagyságának, egyirányú fekvésének, szabályos felrajzolásának megkövetelése nagymértékben és hasznosan neveli a figyelmet, az akaratot és lényegesen finomítja a szépérzést és a rendszeretét. Az utánzási készség különös mértékben van meg a siketnéma gyermeknél. Az egyikben szinte bámulatosan tökéletes ez a tehetség. A másikban talán csak kisebb fokú ez, az emberi fejlődés szempontjából annyira értékes kellék. De ha ennek kiművelése és a tanításban való igénybevétele szakavatottsággal történik meg, csodálatos változást idéz elő a siketnéma gyermek egész egyéniségének kialakulásában. A rendetlen,

iskolaszereire, könyveire, irkáira, fiókjára mitsem vagy csak keveset adó gyermek egyszerre csak kezdi tanszereit rendben tartani. Füzetének beborítására papírt kér. Lapfordításnál vagy türelmesen megvárja, míg megszárad a tinta, vagy pedig annak leitatására itatóspapírt használ. Ha keze piszkos, tintás, a mosdótálhoz vagy a vízcsaphoz kéredzkedik, hogy szép betűformákkal beírt irkáját, füzetét külsőleg is csinosan, szépen őrizhesse meg. Tollát írás után gondosan megtörli és féltékenyen ügyel arra, hogy tollát, de még tintatartóját se cserélje el valamelyik társa. Attól tart t. i., hogy dolgozatát idegen szerszámmal nem tudná tanárának tetszésére és a maga őszinte, ártatlan örömeire is jól elkészíteni.

Tehát a *szépen írásra* való megtanítás nevelési szempontból igen-igen lényeges. A saját tapasztalatom állandóan erről győzött meg! A rendesen, szépen író siketnéma gyermekek fegyelmezése is könnyebb. Ugy átalakítja egész lényüket ez a megszerzett érték, hogy minden fáradságot, minden reáfordítást megér a szépen írás igazi elérése.

Megfigyelt esetek: K. Imre növendék maga is tudta, hogy az írása nem szép. Egészen el volt keseredve, amikor a falı tábláról, vagy pedig az olvasó könyvből leírni, másolni kellett valamit. Tudta, hogy pirongatás, feddés lesz a vége. Lépésről-lépésre, vonásról-vonásra, kezét vezetve tanítottam meg a betűk szabályos írására. Nehezen ment. Az eredmény azonban megérte a fáradságot. Imre már szépen ír. Büszke a szépírására. Nem irigy senkire sem. Örömmel várja az írás idejét és szeret írni. Megtanulta a rendes testtartást, keze nem maszatos.

A. Géza nehéz utánzású gyermek. Keresztül-kasul írt vonalakon, vonalak alatt és felett. Megmutattam neki a falı táblánál a vonalzást és azt, hogy írni csakis a vonalak közé, azok határáig szabad. Még ma is tesz hibákat, de napról-napra javul az írása. Azt hiszem, ő lesz a legboldogabb az osztályban, ha a már szépen író szomszédját utoléri.

E. Ernő jobb utánzóképeségű tanuló. Betűi azonban nagyon elnyújtottak és mélyen fekvők voltak. Lassan-lassan megtanulta a helyes szög alatti írást és neki magának is tetszik, hogy írása megközelíti a táblára felírt betűk állását és formáját. Az elnyújtás megszoktatása végett irkájába előírást kapott s így kénytelen volt ugyanannyi szót írni a következő sorba. Megjavult írását boldogan mutatja társainak.

L. Mária formás betűket írt, de nem akarta respektálni a vonalzást. Minden betűje kisebb volt, a vonal alatt maradt. Táblánál rávezetéssel megtanult vonaltól-vonalig, egyforma nagyságú betűket írni. Tiszta irkáira büszke. A szüleinek írt levelezőlap nagyon tetszett neki. Tudta, hogy szülei a szép írásnak megörülnek.

Minden gyermek sok jó tulajdonságra tett szert a *szépen írás* tanulása révén. Nyomatékosan ajánlom a *szépen írás* kérdését minden kartársam figyelmébe.

Tanulságos esetek az iskolából.

Ki ovi a vasút?

Karácsonyi szünet előtt a hazautazásról beszélgettünk az ötödik osztályban. A táblára felrajzoltunk egy vonatot négy-öt személyszállító kocsival és a mozdonnyal. Felrajzoltunk egy tehervonatot is. Azután minden növendék megmondta, melyik pályaudvarról indul az ő vonata. A térképen megkeresték a pályaudvart és megmutatták a hazavivő vonat menetirányát. Azt is elintéztük, hogy van gyorsvonat is. De ők nem utaznak gyorsvonattal, mert az drága. Szépen ment a tanítás, amikor egy nem várt kérdést vetett a beszélgetés menetébe H. Károly, mondván: „Ki ovi a vasút?”

Nem értettem meg a kérdést s ezért megismételtettem azt úgy, hogy a többi növendék is láthassa. Most már a jobb szájról-olvasók egyöntetűen mondták: „Ki övé a vasút?”

H. Károlyt a táblához küldöttem, írja fel a táblára kérdését. Fel is írta, úgy ahogyan az előbb kimondotta. Legelőször a kiejtésbeli hibát hoztuk rendbe s most már ő is jól kimondta: „*Ki övé a vasút?*” Most azután következett a kérdés tisztázása alaktani szempontból. Csakhamar megmondotta egy ügyesebben beszélő gyermek a kérdést a helyes formában: „*Kié a vasút?*” Meg is feleltek reá, hogy Magyarországé, a magyar államé. Folytatólagosan felírtuk ezeket is: M. Á. V., H. É. V., B. Sz. K. Rt. s e rövidítések értelmét megtanulták.

Ez a kérdés: „*Ki övé a vasút?*”, egy igen érdekes siketnéma természetű kifejezés. A birtokos viszony kifejezésére t. i. a siketnéma miért, miért nem, ezt használja szinte önkénytelenül: *nekem* és *övé*. Ha megkérdezzük: *Kié ez, vagy az*, teljes bizonyossággal ezt a feleletet kapjuk: *nekem*, *övé* vagy *Sándornak*, vagy *a tanár úrnak*, ezek helyett: *enyém*, *Sándoré*, *a tanár úré*. Tehát látjuk, hogy egyedül az egyes szám harmadik személyű vonatkozás az, amit a siketnéma helyesen alkalmaz. Viszont ezt a vonatkozási hibát ismerve, alaposan reá mutathatunk a helyes formára s azt kellőképpen begyakoroltathatjuk.

H. Károly hamarosan rájött, hogy nem helyesen tette fel a kérdést és szinte elpirulva mondta: *nem!* Én viszont örültem, hogy egy igen jó alkalmat adott nekem a helyes viszonyítási forma megértésére. Fel is irtuk színes krétával átigazítva így: „*Ki(öv)é a vasút?*”

(Közli: Örs.)

*

Ebbe a rovatba kérek „eseteket”. (*A szerkesztő.*)

Következő számunk december első felében jelenik meg.

Lapzártá: november 20-án.

Cikkek, hírek és egyéb közlemények beküldését november 20-ig kéri a szerkesztő.

Vegyes.

A LEGSÜRGŐSEBB FELADATOK: 1. Tanterv revízió. 2. Tankönyvek iratása. 3. A növendékek szelektálása. 4. A tanárság egyesülése. 5. Ifjú kartársaink helyzetének rendezése.

A SIKETNÉMAK VÁCI KIR. ORSZ. INTÉZETÉNEK TANÁRI TESTÜLETE évnnyitó értekezletén táviratilag üdvözölte Kormányzó Ur Öföméltóságát 70. születésnapja és németországi diadalútja alkalmából.

A TANULMÁNYI FELÜGYELET UJ BEOSZTASA. A gyógypedagógiai intézetek tanulmányi felügyelői ügyköre az 1938—39. tanévre a következőképpen osztatott fel: Istenes Károly igazgató a budapestkörnyéki, a debreceni és a pécsi, Simon József szakelőadó a budapesti, Vollmann János igazgató pedig a miskolci, a szegedi és a szombathelyi tankerületi főigazgatóságok területén lévő valamennyi gyógypedagógiai intézet tanulmányi felügyelői teendőit látja el.

KINEVEZÉSEK. *Kormányzó Ur Öföméltósága* a magyar királyi vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére Török Sándor és Szentgyörgyi Gusztáv gyógypedagógiai intézeti igazgatókat a VI. fizetési osztályba kinevezte. — Záborszky Árpád és Zengő Péter állami gyógypedagógiai intézeti rendes tanároknak az állami gyógypedagógiai intézeti igazgatói címet adományozta. — *A magyar királyi vallás- és közoktatásügyi miniszter* Bíró Sándor váci siketnémaintézeti, Tamás Lajos váci siketnémaintézeti, Bilau Lőrinc kisújszállási gyógypedagógiai és Ujváry Ferenc kaposvári siketnémaintézeti helyettes tanárokat állami gyógyítvanevelő iskolai rendes tanárokká, Horényi János debreceni siketnémaintézeti segélydíjas helyettes tanárt, Sipos Jenő váci siketnémaintézeti segélydíjas helyettes tanárt, Tapody Ernő debreceni siketnémaintézeti segélydíjas helyettes tanárt és Csizmazia Kálmán szegedi siketnéma intézeti óradíjas helyettes tanárt jelenlegi állomáshelyükön való meghagyásuk mellett, folyó évi július hó 1-ei hatállyal gyógypedagógiai intézeti helyettes tanárokká kinevezte. — Ornyik József szegedi siketnémaintézeti kisegítő szolgát II. osztályú altisztté, Horváth Lajos, a Vakok József Nádor Királyi Országos Intézeténél alkalmazott ideiglenes napibérest kisegítő szolgává, Somogyváry Imre kaposvári siketnémaintézeti felügyelőt gyógypedagógiai intézeti felügyelővé, I. osztályú altiszti illetményekkel, Hrabál Gusztávné budapesti állami kisegítő iskolához beosztott ideiglenes felügyelőnőt és Kontesveller Róza, a siketnémák váci intézetéhez felügyelőnőül beosztott kisegítő szolgát gyógypedagógiai intézeti felügyelőnőkké II. osztályú altiszti illetményekkel kinevezte.

ÁTHELYEZÉSEK. A V. K. M. *Vajda Lajos* és *Horváth Frigyes* tanárokat a budai Állami Gyógyped. Intézetből, *Győrffyné-Salfay Ida* nev. tanárnőt a Vakokat Gyámolító Orsz. Egyesülettől,

Fehér Sándor nevelő-tanárt a budapesti Áll. Kisegítő Iskolából a Vakok József Nádor Kir. Orsz. Intézetébe helyezte át.

Dr. Karátsonyné K. Katona Margit nevelő-tanárnő a siketnémák váci kir. orsz. intézetétől szeptember elsejétől a kecskeméti siketnémaintézethez kapott beosztást.

Tapody Ernő helyettes tanár a siketnémák debreceni intézetétől a budapesti kisegítő iskolához, *Haraszthy Kálmán* rendes tanár pedig a kisújszállási gyógypedagógiai nevelő intézettől a siketnémák debreceni intézetébe helyeztetett át.

László Géza tanár a siketnémák soproni intézetétől a siketnémák kaposvári intézetébe helyeztetett át és az igazgatói teendők végzésével bízott meg.

ÓRADIJAS HELYETTES TANÁROK LETTEK — értesülésünk szerint — *Duráczkyné Neu Klára*, *Sófalvy Róza*, *Vissy Margit*, *Lehmann László*.

DIJAS NEVELŐTANÁRI BEOSZTÁST KAPTAK: *Máriafalvy Zoltán*, *Kapitány János*, ifj. *Fehér Sándor*, *Farkas János*.

A DEBRECENI TANKERÜLET ÚJ FŐIGAZGATÓJA. Kormányzó Ur Öföméltósága *Kiss József* tanügyi tanácsosi címmel felruházott áll. tanítóképzőintézeti igazgató, szakelőadót 1938 augusztus hó elsejei hatállyal debreceni tankerületi királyi főigazgatóvá kinevezte. Ügyünknek kipróbált jóakaróját tisztelettel üdvözljük ez új munkakörében.

ELJEGYZÉS. *Géhl Klára* okl. gyógypedagógiai tanárt eljegyezte *Szilvássy Sándor* szfőv. gyógypedagógiai tanár.

HAZASSÁG. *Farkas Gizella* és *Wallrabenstein Frigyes* gyógypedagógiai tanárok 1938. július 23-án házasságot kötöttek.

CHÁZÁR ANDRÁS A MAGYAR MUNKA ÚTTÖRŐJE. A *Népegészségügyi Múzeum* igazgatója, *Gortvay György dr.* egyetemi magántanár előadássorozatot indít *A magyar munka úttörői* címen. Az úttörők között találjuk *jólétszi Cházár András* nevét is, akiről november 30-án *Szentgyörgyi Gusztáv* igazgató, tanár-egyesületünk elnöke fog vetített képek kíséretében előadást tartani a Népegészségügyi Múzeum előadótermében.

A „HORTHY MIKLÓS“ NEMZETI REPÜLŐALAPRA a siketnémák váci kir. orsz. intézetének tanári testülete egyhavi illetményének félszázalékát, a budapesti állami siketnémaintézet tanári testülete pedig október havi törzsfizetésének egy százalékát ajánlotta fel.

A SZEGEDI ÁLLAMI KISEGÍTŐ ISKOLA TANÉVZARÓJÁT június 12-én tartották meg kedves, műsoros iskolai ünnepség keretében. Az ünnepségen a fogyatékos gyermekek atyai szívű jótévője, *dr. Glattfelder Gyula* megyéspüspök is megjelent *Sopsich János* prépost kíséretében. A műsort a növendékek *Vöröskeresztes*

csoportja adta elő özv. Grezló Jánosné és Völgyessy Józsefné betanításában. Műsor után Láng István igazgató ismertette az iskola célját, rendeltetését és eredményes működését. A megyésfőpásztor néhány közvetlen lelkesítő szót intézett a növendékekhez, majd megtekintette az iskola szép kézimunkakiállítását.

KONGRESSZUSI ELŐADÁS. A Gentben (Belgium) 1938. július 18-tól 22-ig ülésező III. Nemzetközi Phonetikai Kongresszuson (Third International Congress of Phonetic Sciences) Sulyomi-Schulmann igazgató kartársunk *A dadogó az alkatelemzés megvilágításában* címmel tartott előadást. Előadásában a dadogókérdés mai állását ismertette alkattani, módszertani és örökléstani szempontból. Schulmann igazgató beszámolóját és kongresszusi előadását lapunk legközelebbi számaiban fogjuk közölni. Itt említjük meg, hogy a németországi hibásbeszédűek intézményeinek tanárai 1939 pünkösdjén tartanak nagygyűlést, amelyre Lambeck hamburgi igazgató külön levélben már most meghívta Schulmann igazgatót és felkérte egyúttal, hogy a magyar kartársak figyelmét erre a gyűlésre felhívja és részvételre buzdítsa. Erről, mielőtt a hivatalos közlemények megjelennek, a kartársakat tájékoztatni fogjuk.

AZ IGAZGATÓI PÓTLÉKOK FELEMELESE. A velünk egyforma elbánás alá eső polgáriskolai státusnál az igazgatói pótlékokat már 1937. évi július elsejétől felemelték. A gyógypedagógiai intézetek igazgatói részére a felemelést f. évi július elsejétől szintén elrendelik a Hivatalos Közlöny 1938. évi augusztus elsejei számában megjelent 1938. évi 4700. M. E. sz. rendelettel. „Az államháztartás egyensúlyának helyreállításáról szóló 1924. évi IV. te. 2. §-ának kiegészítő részeként a törvényhez csatolt a) melléklet A. II. részében foglalt felhatalmazás és a minisztertanácsnak 1938. évi július hó 2-án hozott határozata alapján a m. kir. minisztérium az 1927. évi 9000. M. E. sz. rendelet 5. pont 6. bekezdésének módosításával a következőket rendeli el: „A gyógyítva-nevelő iskolák igazgatásával megbízott tanárok, az igazgatói teendők tényleges ellátásának tartamára, az 1938. évi július hó 1-től kezdve az internátussal működő intézeteknél havi 40 pengő, az externátusos intézeteknél havi 30 pengő, a nevelőtagozat nélkül működő intézeteknél havi 20 pengő igazgatói pótlékban részesülnek. Budapest, 1938. évi július hó 2.“

MAGYAR NYELVVÉDŐ KÖNYV. Közrebocsátották: Pintér Jenő és munkatársai. Második kiadás. Ára 2 pengő. — Ez év tavaszán jelent meg a Magyar Nyelvvédő Könyv első kiadása huszonötezer példányban. Ez a hatalmas példányszám a II. kiadáshoz írt előszó szerint, elkelt. Elkelt pedig néhány hónap alatt. Valóban igaz az előszó megállapítása: „A nemzeti öntudat nézőpontjából örvendetes jelenség ez: megnyugtató és fölemelő.“ Viszont a II. kiadásnak az I. kiadás elfogyása utáni gyors megjelenése, a közrebocsátók nagy érdeme. Nyelvvédő munkájukkal

magukra vállalt kötelezettségüket teljesítették a második kiadás várakozás nélküli piacra hozásával. Ha kezünkbe vesszük a II. kiadás kötetét, rögtön feltűnik annak testessége. 288 oldalas ez a könyv, az I. kiadás 144 oldalával szemben. A megkettőzött terjedelem miatt lett az ára is az egy pengő helyett, két pengő. Tartalma hatalmasan és értékesen bővült. Nemcsak a régi címek anyaga szaporodott, hanem két egészen új fejezet is került a II. kiadásba. Mégpedig a *hibás szavak* és az *idegen kifejezések* fejezete, úgyhogy ez tulajdonképpen *átdolgozott és bővített kiadás*. Ha az első kiadás, a maga nagyértékű, — de viszonylagosan szerényebb terjedelmével és szűkebb tartalmával oly nagy sikert ért el, egészen bizonyos, hogy ez a második kiadás, legalább is olyan megértésben és fogadtatásban fog részesülni. Igen ajánljuk ezt a könyvet lapunk minden olvasójának, minden kartársunknak.

FELSŐRUHAVARRÁS BEVEZETÉSE A SIKETNÉMA LEÁNYOK VÁCI ÁLL. FOGLALKOZTATÓ INTÉZETÉBE. A siketnéma leányok váci áll. foglalkoztató intézetébe Szentgyörgyi Gusztáv igazgató előterjesztésére, az iparügyi minisztérium engedélyével, a himzés és fehérneművarrás mellé bevezették a női felsőruhavarrást is. A kiképzett leánynövendékeket 3 évi tanulás után szabályszerűen felszabadítják a felsőruhavarrásban.

DEBRECENBEN OKTÓBER 15-ÉN hibásbeszédűek részére gyógyító tanfolyam nyílik meg. A tanfolyam vezetői: *Szabó Gyula* és *Kiss Vera* siketnémaintézeti tanárok.

A SIKETNÉMAK DEBRECENI INTÉZETE 634. számú „*Oláh Károly*“ cserkészcsapatának avatőünnepélye május 26-án történt meg. A csapat megszervezője és parancsnoka *Gáspár János* intézeti tanár.

A SIKETNÉMAK VÁCI KIR. ORSZ. INTÉZETÉBE beiratkozott növendékek száma 156. A fiú foglalkoztatós növendékek száma 40, a leány foglalkoztatós növendékeké 25.

A SIKETNÉMAK VÁCI KIR. ORSZ. INTÉZETÉNEK tanári testületi Cházár András emlékünnepekt október hó 8-án tartotta meg. A serlegbeszédet *Zsemleri Ferenc* tanár mondta.

Ez alkalommal egyesületünk szakülést és választmányi ülést is tartott Vácott. A szakülésnek tárgysorozatában szerepelt *Konrád György* tanár előadása a vakok tornaoktatásáról és *Szép József* tanár előadása és gyakorlati bemutatója a *Bárczi-módszerrel tanított I. és II. osztályról*. A választmányi ülés leglényegesebb tárgyát a gyógypedagógiai tanárság egy egyesületbe való tömörülésének kérdése képezte, amit a választmány el is határozott. — A nagyon tanulságos szakülésről és választmányi ülésről következő számunkban közlünk részletes tudósítást.

AZ 1937/38. TANÉVRŐL NYOMTATÁSBAN megjelent gyógypedagógiai intézeti értesítőket decemberi számunkban fogjuk ismertetni.

Szegénygondozásba vett vakok jelenlegi helyzete.

Irta: Herodek Károly.

(Folytatás.)

Komoly tervek és kivitelezésre alkalmas megoldások.

A közölt intézkedésekkel az ellátatlan vakok gondozásának első etapja lezáródott. Második fontos lépésnek kell tekintenünk a „koldusrendelettel kapcsolatos teendőkre vonatkozó javaslat”-ot, amelyet az egyesület 1936. december hó 14. és 15-én tartott országos elnökségi gyűlés elé terjesztett és teljes egészében letárgyaltatott.

Minden ilyen intézményes eljárásnak alfája és omegája az egyes, gondozás alá vont családokra kiterjedő részletes adatok gyűjtése és azok birtokában a *kartotékrendszer* bevezetése. Mert a vakok segélyezésének kérdését társadalmi és gazdasági szempontból csak abban az esetben tehetjük szakszerű vizsgálódás tárgyává, ha minden egyes adat birtokunkban van és azokat az érdekelt segélyezésre szoruló világtalan ember nyilvántartási lapjára rávezetjük. Ebből a szemszögből nézve, minden jelenlegi és jövőbeli intézkedés alapja három kérdés körül csomósodik: a munkaképesség, a családi és az egészségi állapot. E három kérdés figyelembevételével mellett javukra irányuló intézkedés szükségessége felmerülhet és kiterjedhet:

- a) az elaggott és munkaképtelen,
- b) iparilag és kereskedelmileg munkaképes, családos,
- c) ipari munkára alkalmas magános, továbbá
- d) házi foglalkozásra alkalmas magános vakokra vonatkozólag és végül
- e) szükségessé válik a Budapesten élő nagyszámú vak egészségügyi ellátására vonatkozó intézkedés.

Ha az itt pontokba foglalt szempontokat komoly és beható vizsgálat tárgyává tesszük, rögtön nyilvánvalóvá lesz, hogy az egyesület éppen azon a ponton ragadta meg a lényegbe vágó főkérdéseket, ahol éppen a gyakorlati kivitel lehetőségait a körülményekhez képest megoldhatónak találta. Mintha a nyugateurópai államokban szerencsésebb körülmények között élő vakok részére bevezetett rendszereket inaugurálná és a lelkes szeretetről tanúszkodó intézményeket a hazai viszonyokhoz mértén alkalmazni akarná. Mert tény és való, hogy a vakoknak az intézeti ellátás célszerű és emberségesebb, mint a családi körben való segélyezés.

Az *egészségügyi* kérdés is egyike azoknak a szőnyegen forgó fontos kérdéseknek, amely a *vakoknak vakokkal való házasságát* szükségszerűen szabályozni kívánja és figyelembevételével a vakoknak egymásközötti házasságából eredő súlyos gazdasági bajait, indokolt és célszerű azt az álláspontot elfoglalni, hogy a jövő fejlődé-

sének irányzatát ezeknek az egészségügyi és gazdasági kérdéseknek figyelembevételével kell megoldani.

Ennek az egész életre kiható programnak megoldásához a gyógypedagógusnak, higiénikusnak és közgazdásznak vállvetett együttműködése, minden egyes kérdésnek alapos megvizsgálása és a fennforgó viszonyok figyelembevételéhez alkalmazkodó megoldása igényeltetik.

Annai tény, hogy a kérdéseknek egész tömege vár megoldásra, mindazonáltal számolva a lehetőségekkel, azokat két csoportra oszthatjuk: a) olyanokra, amelyek már most egészben vagy részben megoldást nyertek, illetőleg megoldhatók, b) olyanokra, amelyek megérleléséhez anyagi és egyéb szempontból bizonyos időre van szükségünk s ezek között találunk ideálisakat is.

Homloktérben áll az *elaggott és munkaképtelen vakok ellátásának kérdése*. Mert bizony azok soraiban, akik hatósági gyámoltásra és segélyezésre szorulnak, sokan vannak olyanok, akik koruknál és munkaképtelen voltuknál fogva zárt intézeti elhelyezésre szorulnak. Az újpesti Országos Menház szép és harmónikus működése hatékonyan támasztja alá azt az elgondolást, hogy ezek számára ott vagy ahhoz hasonló helyen volna legalkalmasabb terület, hol életüket nyugodtan tölthetnék. Ilyennek további létesítése, ha figyelembe vesszük a vakok nagy tömegeit, minden tekintetben indokolt, mert a munkás vakok csoportjaiból is szinte naponként dűlnék ki olyanok, akik a munka ritmusában tovább tevékenykedni már nem képesek. Túldimenzionált menházra, nézetünk szerint, nincsen szükség, mert a vakokkal egyénileg kell foglalkozni, ők lelkeségüknél fogva gyöngéd, megértő elbánást igényelnek, amit nagy tömegben élők között alig lehet sikeresen keresztülvinni.

A munkaképes családos *vakok gazdasági kérdésének megoldása* az égető és legsürgősebb feladatok közé tartozik. Ezekre is vonatkozik a helyes szelektálásnak az elve, mert találunk soraikban olyanokat, akik későbbi korban vakultak meg, de régi foglalkozásukat folytatni nem képesek, akik részére tehát új foglalkozási lehetőséget kell teremteni és abban az ágban teljes kiképzést nyújtani. A munkaképes, egyben munkát vállaló vakok foglalkoztatását az intézet falain kívül, sőt a központtól távol lakó kedvezőtlen viszonyok között élő családoknak olyképen lehet és indokolt biztosítani, hogy részükre megfelelő lakással kapcsolatos ellátást teremtsünk.

Az országos elnökség fogalmazásában a vakoknak munka szempontjából való átképzését olymódon lehetne dűlőre vinni, ha az illetők bejárnának az egyesület műhelyeibe, a távollakók pedig erre az időre bentlaknának, azonban a Német-birodalomban élő vakok egynehány helyén alkalmazásba vett rendszerét, az ú. n. bejáró rendszert is bevezetni lehetségesnek látszik.

Köztudomású, hogy az egyesület internátusainak keretein kívül álló vakok általában igen mostoha lakásviszonyok között

élnék. Ezzel a súlyos kérdéssel az egyesület minden felelős tényezője tisztában van s egyik közeljövőben megoldandó programm kérdésnek tekinti a *lakásügynek megjavítását, illetőleg rendezését*. Máris vannak bizonyos elgondolások, amelyeket az Országos Elnökség értekezletén tárgyalás alá vettek s a jelentések idevonatkozó szakasza — szélesebb körben számíthat érdeklődésre — szó szerint a következőket tartalmazza: „Elsősorban is bejelentjük, hogy Solti György adományából a vakok házára, jelesül családi ház építésére eddig 1500.— P áll rendelkezésre. Az egyesületnek Rózsadombon eladatlanul áll a Schermann-féle hagyatéktelke, amelyet indokolt volna eladni, árát a családi ház-alaphoz csatolva, gondoskodni kellene arról, hogy foglalkoztató-intézetünkhöz közel, XIV., Rákosvárosban, egy szoba-konyhás bérházat megvásárolnánk.” És itt ismét hivatkozhatunk külföldi példákra, ahol számos helyen ugyanaz a gyakorlati és humanitárius szempont érvényesül, mint a fentebb előadottakban, mert hiszen e családi házakban azokat a vakokat helyeznék el, akiket az egyesület el tudna látni akár mint bejárót, akár mint otthon dolgozó munkásokat, megfelelő munkával.

Az egyesület, mint ipari foglalkoztató intézmény, saját jól felfogott érdekében számot vetni kénytelen, a *munkások teljesítménye szempontjából előálló szelektálás, illetőleg csoportosítás kérdésével*. Az egyes ipari központokban azoknak a világtalan munkásoknak van helyük, akik a keresetképeségnek, illetőleg munkatelsítménynek középátlagosát tudják elérni; a többi olyan, vidéken működő mezőgazdasági termeléssel foglalkozó intézetbe volna elhelyezendő, ahol képességeiknek megfelelő munkakört töltenének be, s főképen a háztartáshoz szükséges cikkek, konyhai vetemények s egyebek előállításában tevékenykednének. Két ilyen intézmény megszervezésére nyílik alkalom: egy a férfiak, egy pedig a nők számára. Előtérben áll a Szabados Ferenc-féle debreceni intézet, mely jelentős területű földbirtokból és egyéb értékes ingatlan objektumokból áll.

Végül a szerves egységbe boruló gondoskodás betetőzéseként égető problémaképen áll előttünk a fővárosban élő, egyesületi köteleken kívül álló családos vakok *egészségügyi ellátása*. Ezt a kérdést az egyesület olyképen tervezi megoldani, hogy a Vakok Betegsegélyző és Társaskörében meghonosított eljárást terjesztenék ki. E szerint minimális anyagi támogatás mellett a vakok egészségi ellátását az egyesület orvosai igénybevételeivel végeztetné el, elhalálozás esetén pedig megfelelő temetkezési járulékot folyósítana számukra. Az elvi szempont honorálása esetén az egyesület székházában létesített és igénybevett kórszobák számát, valamint befogadó képességét növelni kellene, amely esetben a főváros kórházai a vak betegek szempontjából 80 %-ban tehermentesíthetők lennének.

Azonban a családos vakok betegellátása saját otthonukban

is megoldható lenne, természetesen csak abban az esetben, ha a vak egyén épérzékű, egészséges és munkaképes hozzátartozójával egy fedél alatt él.

Ehhez a kérdéshez tartozik végül a *betegsegélyezés* ügye is, amely szegény alapon a legmészebbmenő kedvezmények megadásával, a meglevő és alkalmazott betegsegélyezés formájában lenne a künnlakó családos vakok részére is megoldandó.

Ime, főbb vonásaiban ezek azok a kérdések, amelyek foglalkoztatják egyesületünk vezetőségét a szegénygondozással kapcsolatosan.

Nézzük, miképpen alakul a vakok közsegélyezése a gyakorlatban.

Talán nem lépjük túl a szigorúan körvonalazott kereteket, ha kifejtésre juttatjuk azon nézetünket, hogy e fejezet alatt foglaltak széleskörű érdeklődésre tarthatnak számot, mert számszerű adatok felsorakoztatásáról és reális helyzet feltárásáról van szó. Tiszta és áttekinthető képet kapunk arról, hogy a hatósági gondozásra szoruló szegény vakok ezidőszerint milyen segélyezésben és egyéb támogatásban részesülnek; melyek azok a járandóságok, amelyekkel életszínvonalukat jobbá, tartalmasabbá tudjuk tenni; megtaláljuk azt, hogy a m. kir. belügyminisztérium által a könyöradománygyűjtésnek beszüntetése, illetőleg a munkaképtelen szegények támogatása tárgyában 1936. július hó 15-én 172.000 sz. alatt kibocsátott rendelet a főváros területén a mindennapi életben miként érvényesül, milyen vonatkozásban sugározza ki jótékony hatását a vakokra.

A tárgy érdekességéhez és értékes anyagához képest úgy találjuk leghelyesebbnek, ha *kérdés-felelet* formájában tesszük szemléletessé a szegénygondozásunkra kiterjedő egyesületi munkálkodást. A munkakör olyan kiterjedt és annyi feladat vár megoldásra, hogy csak abban az esetben képes megfelelni feladatának, ha a kivitellhez külön erre a célra szolgáló szervet állít fel.*

A közsegélyezés természetben és pénzben milyen keretekben történik? Mennyire tehető egy világtalan embernek pénzbeli és természetbeni segélye havonként, illetve évenként?

A természetbeni segélyezés elsősorban az élelmezést foglalja magában. Minden egyes rászorult személy napi háromszori étkezésben részesül. Az élelmezési jegyek kéthetenként kerülnek kiosztásra. Ezeknek pénzbeli egyenértéke 1 évre számítva:

* Szabó Sándor egyesületi tisztviselő megfelelő személyzettel végzi a szegényügyi vakgondozás ügyeit s az ő jelentése alapján tesszük publikussá ennek a szervnek működését.

ebéd	82.22 P
reggeli (tej)	52.— „
vacsora {	hentesáru 14.56 „
	lőhús 29.12 „
kenyér	43.66 „

Az élelmezési jegyek egyenértéke össz.: 221.56 P

A pénzsegély kétféle. Lakbérsegély és tisztálkodási segély. A lakbér átlagosan 10.— P, míg a szükséglakásoknál 4—8 P, s így az egészhez viszonyítva átlag 9.— P, évente 108.— P, tisztálkodási segély havi 4.— P, évente 48.— P. Évi pénzsegély tehát a főváros részéről összesen: 156.— P, amelyhez járul még az egyesület által nyújtott segély, ami részben természetbeni, (ruházat, cipő, tüzelő stb.), részben pénzbeli, kb. havi 5.— P-t tesz ki, ami egy évre 60.— pengő.

Az itt feltüntetett összegeket összesítve:

élelmezés	221.56 P
pénz	156.— „
Egyesület	60.— „

A végleges ellátmány összege: 437.56 P

A számszerűen beállított összeg nem olyan fix-tétel, amely felfelé növelhető vagy lefelé csökkenthető ne volna. A segélyezés mérvét mindenkor a tényleges szükséglet állapítja meg s ezen az alapon történik a kedvezményben részesülő világtalan egyén illetményeinek kivetése.

Milyen forrásból kapják a segélyt, illetőleg a székesfőváros és az egyesület vállalt munkája konkrét formában miképen fejeződik ki?

A székesfővárostól juttatott segélyeket a „székesfővárosi munkaképtelen szegények gondozása“ című alaphól élvezik, amelyet a koldulási tilalom kezdetén állítottak fel és a főváros közönsége által megajánlott s az 1001. számú postatakarékpénztári csekkszámmlára befizetett összegekből gyűlik össze.

Az egyesületi segélyek részben az egyesületi segélyszámla terhére utaltatnak, amely társadalmi tevékenység útján folyik be, részben pedig a természetben nyert adományok kiosztása útján bonyolítatik le.

A cipő-segélyekhez a főváros 2000.— pengőt utalt, amit az egyesület 1000.— pengővel egészített ki. A lábbeli szükséglet beszerzését megfelelő ajánlatok alapján az egyesület eszközölte, s úgy a pénzbeli segély, mint a cipők kiosztásáról szabályszerű elszámolást mutatott be a polgármesteri hivatalnak.

Már az eddigiekből is kiviláglik, hogy az együttműködés konkrét formájú, hogy az egyesület megállapításai alapján javaslatot tesz, a főváros pedig felülvizsgálás után és a lehetőségek figyelembe vétele mellett kiadja a rendelkezést a segélyezésre, amelyről szabályszerű elszámolást ad be az egyesület. Lényegé-

ben az egyesület a fővárosnak egyik munkavállaló és kiosztó szerve, mégis azzal a különbséggel, hogy az egyesületnek a fővárosi ellátmányon felül is rendelkezésre áll lehetőség, így többet adhat, mintha azt kizárólagosan a fővárosi ügyosztályhoz tartozó szerv cselekedné.

Ki, illetőleg kik ellenőrzik a nyújtott segélyeknek a nemes cél felhasználására irányuló teendőket?

A főváros részéről a felvétel az illetékes kerületi eljáróság beutalása alapján történik, ők felelősek a rászorultság megállapításáért. Ellenőrzéssel megbízott a polgármesteri IX. ügyosztály „ínségnyhító tevékenység” csoportja, vagy közönségesen koldusakció kirendelt szerve. Az ellenőrzés módozatai: 1. a havonta készített változás-jelentések alapján, amelyre a havi szükséglet kiutaltatik, 2. a hóvégi elszámolások alapján és 3. időnkénti kiszállásokkal az egyesület székházába, amikor a nyilvántartások és előjegyzések felülvizsgálatnak. Természetesen az egyesület a maga részéről is tart házi vizsgálatot.

(Vége következik.)

Hírek a vakok világából.

HERCZEG FERENC ÉS A VAK GYERMEKEK. *Herczeg Ferenc* országos hírnű kitűnő írónk nemes szívére vall a vak gyermekek iránti érdeklődése és szeretete. Mintegy három évtizeddel ezelőtt meglátogatta a Vakok József Nádor Kir. Orsz. Intézetét, s a növendékek felkészültsége, az ismeretekben való jártassága, valamint zenei tudása szemmel láthatóan meghatótták az illusztris látogatót. De leginkább bámulta és csodálta a növendékek látókkal egyenértékű mozgásszabadságát és jó kedélyét. Büszkeség fogta el, hogy hazánkban olyan messzemenő humanizmussal gondoskodnak a vak gyermekek képzéséről és jövőbeni életpályájuk kialakításáról. Herczeg Ferencről tudjuk, hogy az 1938. július havában elhalálozott édesanyját rajongásig szerette és szívesen fáradozott, hogy neki kellemes és boldog perceket szerezzen. Szívesen elkalauzolta azokra a helyekre, ahol sejtette és tudta, hogy édesanya gazdag érzelmvilága és tudásvágya gyarapodhatik. Ez okból került az illusztris író első látogatása után pár héttel később a Vakok József Nádor Orsz. Intézetébe. Látni kellett volna azt a szeretetteljes, finom lélekre valló gyöngéd kalauzolási módot, amellyel a nagy fiú a jó édesanyját vezette és neki felvilágosítással szolgált. Most már nem ő szorult magyarázatra, hanem ő magyarázott a Nagyasszony-

nak. S ez a magyarázat a mi lelkünkben felejtethetetlenül él, mert itt mutatta meg a nagy fiú a vak gyermekek iránti igaz szeretetét. Itt szította magába azokat a humanitárius érzelmeket a jóságos lelkületű Nagyasszony is, amelyek életének széppé és gazdaggá tételében bizonyára értékes helyet foglaltak el. Az Országos Intézet vendégekönyve kegyelettel őrzi a nagy fiú és a jó édesanya autogrammjait.

DR. TÓTH TIHAMÉR PÜSPÖK ÉS A VAK GYERMEKEK. Az apostolfejedelmek, Szent Péter és Pál névünnepe, folyó évi június hó 29-én pompás virágdíszbe öltözött az egyetemi templom, mert ezen a napon szentelte püspökké *dr. Serédi Jusztinián* bibornok-hercegprimás a hírneves egyházi rádiószónokot, a Központi Papnevelő Intézet rektorát, a cserkészek melegszívű barátját, a kiváló főpapot: *dr. Tóth Tihamért*. A püspök úr már fiatal korában, mikor még a Központi Papnevelő Intézet fekete cingulumus tanulmányi felügyelője volt, eljegyezte magát a vakok ügyével. Ő a fiatal levitáknak valóságos pedagógusa volt. Azt tartotta, hogy nem elégséges csak a tudomány értékmérőjét alkalmazni a papnevelésben, szükséges a szív nemesebb érzelmeit is megfelelő táplálékkal adagolni. Minden évben megjelent a kilépés és felszentelés előtt álló papnövendék-csoporttal a Vakok József Nádor Királyi Országos Intézetében. A vendégekönyv lapjait forgatva, tanítványai közül máris többeket találunk, akik az átlagos színvonalból kiemelkedve, fényes pályát futottak be és nevüket országos hírűvé tették. Dr. Tóth Tihamér nemcsak a keresztény karitas talaján igyekezett a fiatal lelkekre hatni, hanem be akarta nekik mutatni, hogy a szabad szárnyalástól megfosztott lélek miként tördeli össze azokat a bilincseket, amelyeket a kíméletlen sors a gyarló emberi szervezetre a látóképeség helyrehozhatatlan elpusztulásával rakott. Csodálták a papnövendékek a világtalan tanulók szabad mozgását és a tapintó ujj segítségével a pontbetűképeknek írását és olvasását. Különösen a vak-siketnéma gyermekek speciális oktatása kötötte le figyelmüket. Élmény volt egy-egy kirándulás a fiatal levitáknak, s ez leggyakrabban akkor történt, amikor a keresztény világ legnagyobb ünnepe előtt állott, a húsvéti szent időben. Amikor az intézet érdemes látnivalóit végig tanulmányozták, rendszerint a díszterembe vonultak fel, ahol az orgona hangjai mellett a világtalan növendékek Palesztrina-kórusa precíz kidolgozásban és színes előadásban elénekelte az egyházi énekgyűjtemény gyöngyszemeit.

Hűségesebb hallgatói és megértőbb lelkű publikuma alig volt a világtalan növendékek énekkarának, mint a „centralisták” csoportja. Uri mivoltuk nem engedhette meg, hogy simán, minden ellenszolgáltatás nélkül távozzanak a humanizmus megszentelt falai közül, ők is, az általánosan ismert szép repertoáriukból pompás énekszámokkal gyönyörködtették a tanulókat. Szív talált a szívre. boldog érzelmekkel teltek meg az ifjú lelkek. Ezt a felajzott lelki

és kedélyi állapotot képzeletbeli virágfüzérrel kapcsolta össze a vendéglátó intézeti igazgató. Ismertető szavaiban szomorúan esetezte azokat az okokat, amelyek a vakságot idézik elő már a leggyengébb korban és amelyek megszüntetésével a vak gyermekek száma lényegesen csökkenne az országban. Szemünk előtt, szinte varázsütésre született meg dr. Tóth Tihamérnak az ifjúságot féltő, valláserkölesileg nevelő nagyértékű munkája, a *Tiszta Férfiúság*, az ifjúsági irodalom legkeresettebb könyve. Ezt a könyvet Braille-írással is közkinccsé tettük a világtalan ifjúságnak.

VAK ZONGORAMŰVÉSZ A RADIÓBAN. *Bocskay Imre*, az ifjabb zenészgeneráció egyik szép reményekre jogosító ígérete folyó évi június hó 4-én a budapesti rádióban zongorakoncertet adott. Több kiváló zeneszerző, köztük Bartók és Dohnányi, nagyértékű szerzeményét játszotta művészi átérzéssel, briliáns technikai felkészültséggel és biztos tudással. Minden egyes hangnak, akkordnak meg volt a maga jelentősége és értéke. A fiatal világtalan zongoraművész a magyar zeneéletnek egyik integráns tagjává nőtte ki magát, aki már eddigi működésével is az illetékes körökben elismerést vívott ki, sőt számos munkájával gazdagította a magyar zeneirodalmat. Szerzeményei közül többet a magyar rádió is átvett. Bocskay Imre finom tollú kritikus. A vakok berkeiben ismeretes „*Hírek A Vakok Világából*” című havi folyóiratban nagy élvezettel olvassuk kritikái észrevételeit. Belelát a dolgok lényegébe, ki tudja emelni az értéket és bátorkezűvel rámutat a hibákra és gyenge oldalakra. A *Homeros-énekkar* működéséről írt kritikái értékes gyöngyszemeit képezik éles látásának és a lelkek birodalmában szárnyaló gazdag tudásának.

FOGYATÉKOSÉRZÉKŰEK KÉPVISELŐVÁLASZTÓI JOGA. A M. Kir. Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter 63.000—1938. sz. rendelettel megállapítja, hogy melyik tanintézetnek, mely osztályai (évfolyamai) tekintendők az elemi népiskola VI. osztályával tanértékre egyenrangúaknak. Ez az értékelés a képviselőválasztói jog gyakorlásánál zsinórmértékül tekintendő. A gyógypedagógiai intézetekre a következőleg rendelkezik:

1. A vakok intézeteinek első továbbképző osztálya, 2. a siket-némák intézeteinek nyolcadik osztálya, 3. a nagyothallók iskolájának hatodik osztálya.

Nagyon szeretttük volna látni, ha a vakok intézeteinél az ifjú vakok iskolái is minősítési szempontból fel lettek volna tüntetve, továbbá a csökkentlátásúak iskolája is. Nincs miért véka alatt rejtegetni ezeket a működésben lévő, fontos missziót teljesítő humanitárius intézményeket. Örömünkre szolgált volna, ha a minősítésnél a vakok Országos Intézete *nevelőtagozatának* végső osztálya vétetett volna a választó jogosultság megállapításának fokmérőjéül.

Szerkesztésért és kiadásért felel: Györgyfy Akos.

Egyesületünk kiadványai:

Bárczi Gusztáv dr.: Hallásémbresztés — hallásnevelés. (A Bárczi-módszer értelmezése, tanítási menete, tanterve). Ára 2.— pengő.

Urbantschitsch Viktor dr.: A siketnémákkal és a szerzett siketségben szenvedőkkel végzendő hallásgyakorlatokról. Magyarra fordította Nemo. Ára: 3.— P

Karl Kroiss dr.: Fülisiket — agyisiket. Ára 1.— pengő.

Körtörténelmi lapok a „családfák összeállításához” 1 ív 10 fill.

Megrendelhetők a kiadóhivatalban: Budapest, VIII., Festetics-u. 3.

Nagy Péter: Olvasókönyv a siketnémák intézeteinek (iskoláinak) IV. osztálya számára. Ára 1.— pengő.

Megrendelhető a szerzőnél, Felsőgödön.

Betűdoboz.

A betűvetésnek hasznos, játékos segédeszköze.

Tervezte és kiadta: SZENTGYÖRGYI GUSZTÁV
a siketnémák váci kir. orsz. intézetének igazgatója.

Ára: (számjegyekkel): 3.50 pengő.

Megrendelhető a kiadónál.

A Siketnémák és Vakok Oktatásügye

február, április, június, október és december első felében jelenik meg.

Lapzárta:

a megjelenés előtti hónap 20-án.

Ismertetésre szánt könyvek,

cserepéldányok a *felelős szerkesztő* címére, (Budapest, VII., Bethlen Gábor-tér 3. VI. 6.)

Kéziratok:

siketügyi vonatkozásban *Györgyfy Ákos* címére (lásd fent), *vakságügyi* vonatkozásban *Konrád György* címére (XIV., Mexikói-út 51. II. 1.) küldendők be.

Megrendeléseket,

a lap szétküldésével kapcsolatos felszólalásokat és cím-változásokat a kiadóhivatal vezetőjéhez kell küldeni.

Győrffy Pál (Budapest, VIII., Festetics-utca 3.)

MÁTÉ ERNŐ KÖNYVNYOMDÁJA

Budapest, VIII., József-u. 61.
Telefon : 13-92-59.

